

İSLAM'DA İLİM VE İRFAN: BİLGİNİN PAYLAŞIMI

Eûzubillahimineşşeytânirracim.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillalahi rabbi'l-âlemîne 'alâ külli hâlin ve fî-kulli hîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu 'alâ seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ'.

Emmâ ba'dü

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyu seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve âlihî ve sellem ve şerra'l-umûri muhtesâtuhâ ve külle muhtesetin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr ve bi's-senedi'l- muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ، وَلَا يَكْتُمُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ

خِيَانَةً فِي الْعِلْمِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَةٍ فِي الْمَالِ

*Tenâsahû fî'l-'ilm ve lâ yektümü
ba'düküm ba'dan fe-inne hiyâneten fî'l-'ilmi
eşeddü min-hiyânetin fî'l-mâli.*¹

Sadaka Resûlullah fî-mâ kâl ev ke-mâ kâl.

Çok değerli sevgili muhterem
kardeşlerim!

Allah cümlelizden razı olsun.
Uzaklardan, yakınlardan geldiniz, biliyorum.
Şu büyük camiyi doldurdunuz. Allah büyük
mükâfatlarla cümlelizizi taltif eylesin. Dünya
ve âhiretin hayırlarına erdiresin. Gönüllerinizin
muratlarını sizlere bahşeyesin. İki cihanda
aziz ve bahtiyar olun.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz hazretlerinin mübarek hadîs-i
şerîflerini okuyup tefeyyüz ve taallüm
edeceğiz ama bu hadîs-i şerîflerin okunmasına
başlamadan önce, başta Peygamber *sallallahu*
aleyhi ve sellem Efendimiz'in ruh-i pâkine
hediye olsun diye, sonra onun mübarek âlinin,
ezvacının, ashabının, etbainin, ahbanın, onun

---

¹ Gümüshânevî, *Râmûz*, 258, r. 8.

mânevî halifeleri Ümmet-i Muhammedin mürşitleri, sâdât ve meşâyah-i turuk-u aliyyemizin Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyü'l-Murtazâ'dan müteselsilen güzerân eyleyip hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'ye kadar gelmiş geçmiş cümle din ve tarikat büyüklerimizin ruhlarına hediye olsun; bu okuduğumuz eseri yazan Gümüşhânevî hazretlerinin ruhuna hediye olsun; bu hadîs-i şerîfleri bize nakil ve rivayet eden âlimlerin ve ravilerin ruhlarına hediye olsun diye; şu beldeleri fethedip canlarıyla mallarıyla cihat eyleyip bize emanet ve yadigâr bırakmış olan şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin, evliyaullahın, hele beldemizin medâr-ı iftihârı Hacı Bayrâm-ı Velî'nin Tâceddin Sultan'ın, Hüseyin-i Gâzî'nin vesair mübarek zevât-ı muhteremenin ruhlarına hediye olsun diye; şu caminin yapılmasına emeği geçmiş olanların ve şu camiden güzerân eylemiş olan vazifelilerin, imamların, müezzinleri, cemaatlerin, kayyımların ruhlarına hediye olsun; uzaktan yakından gelen siz kardeşlerimin de bütün ahirete göçmüş yakınlarının ruhları şâd olsun, kabirleri nur

dolsun, makamları âlâ, dereceleri yüksek olsun diye ve biz yaşayan müslümanlar Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda, Peygamber Efendimiz'in izinde yaşayalım, yürüyelim; Peygamber Efendimiz'in şefaatine, iltifatına, sevgisine, rızasına, teveccühüne nâil olalım; Kur'ân-ı Kerîm'in şefaatine erelim, Allah'ın huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varalım diye; Allah şu beldelerimizi vesair müslüman kardeşlerimizin beldelerini her çeşit âfetlerden, musibetlerden, felaketlerden, maddî mânevî semâvî, arazî sıkıntılardan, üzüntülerden korusun, uzak eylesin, saadet ve selamet üzere eylesin diye bir *Fâtiha* üç *Ihlâs-ı Şerif* okuyup, o mübareklerin ruhlarına hediye edelim öyle başlayalım. Buyurun: Bismillâhirrahmânirrahîm.

a. İlmî Saklamanın Kötülüğü

İbn Abbas *radıyallahu anhümâ*. Peygamber Efendimiz'in hürmet ettiği amcası Abbas'ın oğlu, genç sahâbi, büyük alim, müfessir İbn Abbas Abdullah *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre,

Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri şöyle buyurdular;

تَنَاصَحُوا فِي الْعِلْمِ، وَلَا يَكْتُمُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ

خِيَانَةَ فِي الْعِلْمِ أَشَدُّ مِنْ خِيَانَةِ فِي الْمَالِ

Tenâsahû fî'l-'ilm ve lâ yektümü ba'duküm ba'dan fe-inne hiyâneten fî'l-'ilmi eşeddü min-hiyânetin fî'l-mâli.

“İlimde birbirinize karşı iyi niyetli, açık kalpli, samimi, hayırhah olun. Hayırını, iyiliğini isteyen kişiler olun. İlim konusunda, birbirinize iyi davranın. Biriniz sahip olduğu bir bilgiyi, ilmi, ötekisine vermekten sakınmasın, gizlemesin, ilmi esirgemesin. Çünkü ilimdeki hainlik, vermemek suretiyle, öğretmemek suretiyle, sadece ben bileyim, başkası bilmesin, diye ilimde cimrilik, pintilik yapıp saklamak, hainliktir, mal konusundaki haksızlık ve kadirde daha şiddetli, daha fena, daha kötüdür.

Tenâsahû fî'l-'ilm. “İlimde birbirlerinize karşı iyi niyetli, açık kalpli, samimi, hayırhah

olun.” Hayrını, iyiliğini isteyen kişiler olun. İlim konusunda birbirinize iyi davranın. *Ve lâ yektümü ba'duküm ba'dan.* “Biriniz sahip olduğu bir bilgiyi, ilmi, ötekisine vermekten sakınmasın, gizlemesin, ilmi esirgemesin, ketmetmesin.” *Fe-inne hiyâneten fî'l-'ilmi.* “Çünkü ilimdeki hainlik...” Vermemek, öğretmemek suretiyle, sadece ben bileyim başkası bilmesin diye ilimde cimrilik, pintilik yapıp saklamak, hainliktir, bu hainlik mala yapılan hainlikten, *Eşeddü min-hiyânetin fî'l-mâli.* “Mal konusundaki haksızlık ve kadirde daha şiddetli, daha fena, daha kötüdür.”

Aziz ve muhterem kadreşlerim!

Meseleyi biraz izah etmeye çalışalım. Biliyorsunuz ki İslâm dini, daha önce kendilerine kitap indirilmemiş, bir kavme, cahil insanlara ve mahrumiyetli bir bölgeye geldi. Çok sıcak olması dolayısıyla su olmadığı için bereket, mahsul, yiyecek, içecek çok olmadığı için herkesin pek rağbet etmediği, ancak kervan güzergâhındaki bazı yerlerde yerleşme olan, öbür taraflarda da cahil, bilgisiz, göçebe, bedevîlerin gezindiği büyük

kum çöllerinden ibaret bir diyara geldi İslâmiyet.

Bu kadar mahrumiyetli bir yere İslâm geldikten sonra, İslâm'ın gelmesinden önceki cahiliyet devri ile İslâm'ın gelmesinden sonraki İslâm'ın mübarek nurlu devri mukayese edilince, İslâm'ın o diyara, o insanlara ne kadar büyük faydaları olduğunu, muazzam büyük değişiklikler yaptığını, insanları kalplerini, ahlaklarını, yaşayışlarını, düşüncelerini, seviyelerini muazzam bir şekilde değiştirdiğini, herkes görür. Görüyorlar, biliyorlar, itiraf ediyorlar ve kabul ediyorlar.

Avrupalı bir alim diyor ki; elde kullanılan vasıtaların, imkânların azlığına rağmen, yapılan bir çalışmanın zorluğuna rağmen, çok küçük bir şekilde başlayıp da çok büyük bir sonuca ulaşmak başarının büyüklüğünü gösterir. İşte Hz. Muhammed-i Mustafâ böyle yapmıştır. Elinde imkân, vasıta, kalifiye eleman, para ve kalabalıklar yok. Çok büyük cahillikler içinde olan bir kavme; çocuklarını gömen, kız çocuklarından utanan, onları diri

diri toprağa gömen, o kadar gaddar, o kadar merhametsiz; putlara, elleriyle yaptıkları hamurdan, çamurdan putlara tapan, sonra karnı acıkınca hamurdan yapmışsa onu yiyen acayip insanlara gelmişken, sonra cihanda emsali olmayan bir medeniyet ortaya çıktı.

Tabii bu İslâm'ın hak din olduğunu ve Peygamber Efendimiz'in vazifesini, ne kadar güzel yaptığını gösteren, Avrupalı filozofların bile kabul ettikleri bir şey!

İslâm bu büyük muvaffakiyeti, Allah'ın lütfuyla yaptı. Amennâ ve sadaknâ. Allah yardım eyledi. Yardım eyledi ama bu mübareklerin bu büyük başarıyı kazanmalarının sebebi neydi?

Bu başarıyı kazanmalarının sebeplerinin başında imanlarının kale gibi, çelik gibi sapasağlam, pırıl pırıl olmasıydı. İçlerinin, kalplerinin çok nurlu, imanlarının, yakînlerinin son derece kuvvetli olmasıydı. Çünkü iman, yakîn, tevekkül, Allah'a dayanmak ve Allah'a samimiyetle bağlanmak ne kadar kuvvetli olursa Allah da o kadar onlara yardım eder. Böyle insanlara yardım

eder. Bunu biliyoruz.

Fakat bu kavim değişti, neyle değişti?

İlimle değişti. Kur'ân-ı Kerîm'i öyle bir kuvvetli şekilde bağırlarına bastılar ki, öyle üzerinde çalıştılar ki, inen âyetleri hemen ezberliyorlardı. Hepsi hafız idiler. Muazzam bir ezberleme faaliyeti, muazzam bir gece ibadeti, geceleri kalkıp, ibadet edip, Kur'ân-ı Kerîm'den bildiklerini okuya okuya, vakitlerini sabahlara kadar feyizli, nurlu sevaplı geçiriyorlardı.

Ve öğrendiklerini de harf değiştirmeden, aynen gördükleri gibi dürüst bir şekilde, kendilerinden sonrakilere öğretiyorlardı. İslâm'ın ilmi öğrenme, başkalarına nakletme ve öğretme konusunda kurduğu sistem dünyanın başka hiçbir medeniyetinde yok. Falanca Tarihçi şöyle bir kitap yazmış, ona göre filanca kavmin haberi şöyle.

Ya yalancıysa adam, ya palavracıysa, ya efsane, uydurma şey yazmışsa?

İslâm öyle değil!

İslâm, bir kere adamların yani söyleyen

insanların ahlakına önem vermiş, kim söylemiş? Kafa yapısına önem vermiş, nasıl bir akıl seviyesinde adam? Hafızasına önem vermiş, hafızası sağlam mı, kuvvetli mi, karıştırır mı, karıştırmaz mı, ihtiyarlayınca bunamış mı, bunamamış mı? Bunları böyle ölçmüş, ondan sonra rivayetin kendisini incelemiş, bu rivayetin kendisi Kur'ân-ı Kerîm'e, Allah'ın âyetlerine uygun mu? diye.

Hâsılı ilmi çok sağlam bir şekilde tespit etmişler, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimizi pür dikkat dinlemişler ve başlarının üstüne kuş konmuş da kıpırdarlarsa kuş ürküp, uçup kaçacak gibi dikkatle dinlemişler. Nefes almaktan korkar gibi dinlemişler ve iyice öğrenmişler. Tam öğrenmişler, kendilerinden sonrakilere tam nakletmişler ve bildikleri doğru şeyi kimsenin karşısında dobra dobra söylemekten çekinmemişler, hiç sakınmamışlar. Doğru sözü dobra dobra söylemişler, hakkı öğretmişler, yakınları bile olsa, sevdiği kimseler bile olsa hakkı söylemekten geri durmamışlar. Böylece kuvvetli, sağlam bir ilim ve irfan yerleşmiş.

Tabii ilim sahasında da alimlerin kaprisleri vardır. Kimisi alimdir ama talebesini döver. Kimisi alimdir ama kibirlidir, öteki alimle geçinemez, onunla uyuşamaz, barışamaz. Kimisi alimdir ama kendi bildiğini başkasına öğretmez, talebesine öğretmez. Böyle hastalıklar da vardır. İlim yolunun, bir takım şeytanın oradaki insanları da kandırmak için düşündüğü çareler vardır, hastalıklar vardır. O hastalıklardan birisi, ilmi saklamaktır. İلمي öğretmemektir. Onun için bu hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz bu hastalık olmasın diye tavsiye buyurmuş. Diyor ki;

“İlim konusunda, birbirinize karşı samimi olun. Esirgemeyin, içten olun. Birbirinizin hayrını isteyin.” O da öğrensin ilmi. O da alim olsun. O da istifade etsin. O da o sevapları kazansın diye onun da iyiliğini istemek lazım. İşte bu hususta böyle yapmayıp da bazıları ilmi saklamışsa -ki saklayanlar olmuş- bu hadîs-i şerîflere rağmen, kendi ilmini başkasına öğretmekten sakınan ustalar olmuş. Çırağına öğretmiyor. Bilgiyi saklıyor.

Mesela, çini ustası var. Çinisinin içindeki renkleri, hangi maddelerden yapmışsa, tutturmuş bir renk, başkaları onu bilmiyor, öğretmiyor kimseye. Rakip olmasın diye. Buna benzer şeyler olmuş. Tabii, sanat sahasında olmuştur, başka sahada olmuştur. Bu doğru değil. Bildiği ilmi, insanın başkasına öğretmesi lazım.

Geçenlerde bir alimden bahsettiler. İyi alimmiş, büyük âlimmiş. Âhir ömründe pişmanlık izhar etmiş. Etrafındakilere demiş ki;

“Ben hayatı doğru geçiremedim, bilemedim.”

Ne yaptın?

Bildiğim ilmi başkalarına öğretmem lazımdı, öğretmedim. Bu önemli. Bildiğini başkalarına öğretmeden ölürse insan, emaneti alıp götürmüş oluyor, buradakilerin istifadesine sunmamış oluyor. Onun için bu memlekette zaman zaman İslâm takibata uğramış, müslüman hocalar, niye Kur’an öğretiyorlar, niye din ilimlerini öğretiyorlar

diye takip edilmiş. Böyle devirler olmuş. Fakat o devirlerde bile öyle alimler duyuyoruz ki, Allah rahmet eylesin. Kabirleri cennet bahçesi olsun, Allah ruhlarını şâd eylesin, makamları âlâ olsun, kuru tahtanın üzerinde küçük iki karış kilimin üzerinde diz çökmüşler, Kur'an, ilim, irfan öğretmişler, çalışmışlar.

Mesela, Hüsrev hoca diye birisini anlatıyorlar. Fatih camiinde, böyle sağlam, dobra dobra, hiç kimseden korkmayan, hakkı söyleyen bir alim. İşte sabah ders verirmiş, öğlen ders verirmiş, akşam ders verirmiş, yatsıdan sonra ders verirmiş, yani kim ne zaman isterse, benim şu zamanım müsait, gel. Anlatıyorlar, birkaç grup insan da kadınlardan, kızlardan birileri de demişler ki;

Bizim gece vaktimiz müsait hocam.

Tamam, mahremlerinize gelin, oturun.

Gecesini, gündüzünü, uykusunu vesairesini terk etmiş.

Neden?

Bildiği ilmi başkasına öğretecek.

İlahiyat Fakülteleri, Darülfünûn İlahiyat Fakültesi kapanmış, İmam Hatip okulları kapatılmış. Arapça öğrenimi yasaklanmış, Kur'an-ı Kerîm toplatılmış, mağaralara depo edilmiş, yakılmış; ezan Türkçe okutulacak diye baskı yapılmış, vesaire vesaire...

Ne yapsın?

Gece gündüz çalışıp öğretecek... Jandarma gelecek diye yokuşun başına nöbetçi dikerlermiş, Kur'ân-ı Kerîm'i köyde öyle öğretirlermiş. Gene de jandarma gelirse hocayı böyle yakasından tutup sürükleyerek götürürmüş. Bunları hep anlatıyorlar ama o durumda dahi ilmini saklamayan kimseler olmuş.

Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte işte o saklamamayı, başkalarına öğretmeyi tavsiye ediyor ve buyuruyor ki;

“İlim konusunda birbirinize aman iyi niyetli, açık kalpli olun, iyiliğinizi isteyin, biriniz bildiği ilmi başkasına öğretmekten sakınmasın. Çünkü ilimdeki böyle bir sakınma, hiyanet, vermemek, öğretmemek, bildiği

halde bilmiyorum demek, saklamak, malı olup da vermemek gibi, karşısındakinin mal bakımından hakkını vermemek gibi, ondan daha şiddetli bir hiyanettir, hainliktir.” diye bildirmiş oluyor.

Biz ne yapacağız?

Biz de şimdi öyle bir millet olduk ki önümüze Orta Asya açıldı. Balkanlar, Kafkasya, Afrika, Amerika var. Güneydoğu Asya'nın kalabalık milletleri var; cahil, bilgisi az, nüfuslar kalabalık. Bizim de dünyanın her yerine dağılıp sahâbe-i kirâm gibi bildiğimiz hakkı, hakikati, ilmi, irfanı başkalarına anlatmamız lazım.

Orta Asya'da kardeşlerimiz var. İslâm'ı biliyorlar ama namaz kılmıyorlarmış. Cenaze kaldırmayı bilmiyorlarmış. Besmele çekmesini bilmiyorlarmış. Biz müslümanız diyorlarmış, seviyorlarmış ama her şeyi unutmuşlar. Oraya hocalar göndermemiz lazım. Hocaların orada oturması lazım. Anlatması, öğretmesi lazım. Afrika... Afrika'ya göndermemiz lazım. Güney Amerika, Kuzey Amerika, Endonezya, yüz bilmem kaç milyon nüfusu var, halk cahil,

bilgisi az. Belki parası yok. Belki mektep kuracak imkânı yok. Belki kadrosu yok. Belki öğretecek adam yok. Onun için milletçe, ilmi kendimiz öğreneceğiz, başkasına da anlatacağız.

Sadece İmam Hatipliler mi ilmi öğretecek?

Hayır, eski devirlerde öyle olmamış. Sadece İmam Hatipliler öğretmemiş, sadece alimler öğretmemiş, tüccar da öğretmiş. Hem ticaret yapmaya gitmiş, hem de orada işte;

Müsaade edin namaz kılayım.

Nedir bu namaz?

Biz müslümanız elhamdülillah, Allah, en son Peygamber Hz. Muhammed'i gönderdi. Kitap indirdi. Orada şöyle buyuruyor, böyle buruyor diye öğretmişler. Orta Asya'ya İslâm'ın yayılması, Hindistan'a, Endonezya'ya, o taraflara, Güneydoğu Asya'ya yayılması, Afrika'ya yayılması daha ziyade tüccarlar vasıtasıyla olmuştur. Doktor gider...

Bak Avrupalılar ne yapıyorlar?

Papazlar aynı zamanda tıp tahsili yapıyor, gidiyorlar Eskimoların arasına. Gidiyorlar Afrika'daki kabilelerin arasına, orada bir taraftan tedavi yapıyorlar, bir taraftan Hıristiyanlığı öğretmeye, aşlamaya çalışıyorlar.

Yani, asıl maksatları halkın kalbini kazanıp, onları Hıristiyan yapmak ama papaz olarak gitse, boynunda haçı sallandıra sallandıra, ben papazım diye gitse, kimse kabul etmeyecek. Hastanızı tedavi edeceğim, ilaç vereceğim diye gidiyor, hastane kuruyor, hastanın kendisi geliyor, tedavi ediyor. Hasta da, hastanın sahipleri de memnun oluyorlar. Elini öpüyorlar, teşekkür ediyorlar. Yok bana teşekkür etmeyin, Hıristiyan olun kâfi diyor, Hıristiyanlaştırıyor. Eskimoları böyle yapmışlar.

Şimdi bizim Orta Asya'daki kardeşlerimiz müslüman diyoruz. Bizim ırkımızdan diyoruz. Haydi onları müslüman yapmaya çalışalım diyoruz, oraya giden arkadaşlarımızdan haber geliyor bize ki, bizim onları müslüman yapmaya çalıştığımızdan daha fazla

Amerikalı misyonerler oralarda cirit atıyorlarmış. Avrupalı papazlar geziniyorlarmış, onları hıristiyan yapmaya çalışıyorlarmış.

Onlar zaten müslüman, müslümanlara Müslümanlığı öğretmek için gideceğiz, öğreteceğiz. Ötekiler hıristiyan yapmak için bizden çok önceden faaliyete başlamışlar. On beş yıl önce, bu olaylar daha hiç olmadan 15 yıl önce bakanlardan, devlet memurlarından tanıdığım kimseler var, Amerika'ya gittiği zaman, orada Rusya yıkılacak, Türk cumhuriyetleri ortaya çıkacak diye duyan tanıdıklarım var.

Onlar, o zamandan oralara gitmeye ve onları hıristiyan yapmaya başlamışlar. Yani haberimiz olsun, uyanalım, gayrete gelelim diye söylüyorum. Onlar hıristiyan yapmaya çalışıyorlar, gidiyorlar. Tabii, paraları çok, Amerika kuvvetli, destekleri fazla, onları hıristiyan yapmaya çalışacak. Biz davranmazsak, biz müslüman yapmayı başaramazsak, Müslümanlığı öğretemezsek, onlar Hıristiyanlığı öğretecekler.

Onun için demek ki, sahâbe-i kirâma ilmi başkalarına anlatmak, âyetleri, hadisleri başkalarına anlatmak bir vazife, saklamak bir hiyanet idiye, şimdi de bizim için, İslâm'ı sadece kendimiz için yaşamak, kendi içimizde yaşamak, bir hiyanet olabilir, gidip başkalarına da anlatmamız ve onları da müslüman yapmaya çalışmamız lazım geliyor. Bir vazife olduğu aşikâr. Tabii, herkes yerini yurdunu terk edip de o diyarlara gidemez.

Ama ne yapar?

Mesela herkes gazaya gidemiyor da, Peygamber Efendimiz öyle insanlara ne buyuruyor? Diyor ki;

“Kendisi gazaya, cihada gidemiyorsa mücahidi, gaziyi teçhiz ederse; al sana mızrak, at, deve, ok, kılıç kalkan...” [derse] tabii o da bir hizmet. Vakıflarımız var elhamdülillah. Mesela oralara gidecek insanlara da birileri parayı gönderse, al şu kadar dolar, bir hocayı finanse et, Kazakistan'a gönder. Bilmem, Kırgızistan'a, Sibiryaya, Başkürdüstan'a, Kazan'a gönder. Moskova'nın hizasında Kazan şehri var.

Müslümanların kalesiymiş orası. Moskova'nın karşısında uç şehriymiş eskiden. Mesela büyük alimler yetişmiş, müslümanların merkeziymiş. Oralara tekrar hocaları göndermemiz lazım geliyor.

Onun için bu hadîs-i şerîf madem böyle burada karşımıza çıktı, ya kendimiz gidelim İslâm'ı birilerine anlatalım ya da anlatacak kimselere maddeten, manen, bedenen ve fiilen destek olalım. Ama bu vazifeden asla fütur getirmeyelim, geri durmayalım. Çünkü biz bu vazifeyi yapmazsak, şeytanlar çalışacak şeytanlar yapacak. Misyonerler, Yahudiler çalışacak, bu müstehcen yayınlar girecek oraya... Adamlar dinden imandan zaten habersiz, içkiyi zaten içiyorlar, hepsi içiyorlar.

Komik mi, acıklı mı, bir hadise. Ben Semerkand'a gittim. Bizi bir eve çağırdılar. Ev sahibinin gemileri batmış, gemiden hepsi dibi boylamış, ölmüşler, [sadece] beş kişi kurtulmuş. Bu beş kişiden birisi evin sahibi olduğu için kutlama yapıyormuş evinde, bizi de çağırdı. Gittik. Böyle kocaman birkaç

dönüm bahçe, masalarla donatmış, kutluyor.

Nasıl kutluyor?

Ziyafet çekmiş. Çengi çağırmış. Masalara içkileri koymuş. Allah onu ölümden kurtardı diye kafayı çekerek, çengi oynatarak, sağ kaldığını kutluyor. Bir de gelmiş bana diyor ki;

Hocam içki getirelim mi size?

Cahilliğe bak! Dedim ki, içki haram. Bir şeyden haberleri olmadığını anladım. Hocam diyor, yanınızdaki gençlere verelim. Yani ben yaşlıyım diye içmiyorum sanıyor. Gençlere verelim. Dedim, küçüğe de haram, büyüğe de haram. Bunu yapmamanız lazım. Bak, Allah sizi ölümden kurtarmış. Allah'a şükür, itaatle olur, isyanla olmaz ki! Allah'a isyan ederek, karşı gelerek, emrini çiğneyerek şükretmek olur mu? diye anlattım. Kalktık oradan, geldik. Yani cahiller.

Bir tanesi arabasıyla bizi camiye getirdi. İçeride baktık, yok. Çıktım dedim ki;

Camide göremedim sizi namazda? Dedi;

“Girmedim, çünkü ben namaz kılmayı

bilmiyorum. Çok seviyorum, öğreneceğim ama namaz kılmayı bilmiyorum.” diyor. Bu Semerkand, Buhara, buraları ilimden tam mahrum da kalmamış. Daha ilimden mahrum yerlere gitsek, kim bilir, ne acıklı hallerle karşılaşacağız!..

Onun için ilim konusunda samimi olun, başka müslümanlara karşı iyiliksever olun. İyilik duygusu olsun içinizde, Müslümanlığı başkalarına da öğretmeye çalışın. Bunu saklarsanız, sadece siz müslüman olursanız, başkalarına öğretmezseniz, bu hadîs-i şerîfteki hiyanet durumu, hain olma durumu bizim de başımıza gelmesin, temenni etmiyorum. Allah için çalışan kimseler olalım.

b. İlim Bahislerini Ailecek Okumak

İkinci hadîs-i şerîf.

تَنْتَظِرُ النَّفْسَاءُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً. فَإِنْ رَأَتْ الطُّهْرَ قَبْلَ

ذَلِكَ فَهِيَ طَاهِرَةٌ، وَإِنْ جَاوَزَتْ الْأَرْبَعِينَ فَهِيَ بِمَنْزِلَةِ

المُستَحَاضَةُ، تَغْتَسِلُ وَتُصَلِّي. فَإِنْ غَلَبَهَا الدَّمُ

تَوَضَّأَتْ لِكُلِّ صَلَاةٍ

*Tenteziru'n-nüfesâ'u erbe'îne leyleten fe-in re'eti't-tuhra kable zâlike fe-hiye tâhirun ve in câvezeti'l-erba'îne fe-hiye bi-menzileti'l-mustehâdati teğtesilûü ve tusallî fe-in ğalebehe'd-demü tevaddaet li-küllî salâtin.*²

“Nüfesa olan, kendisine kırk gece bakar. Eğer temizlenmiş görürse, tamam temizdir. Artık namazını kılar. Eğer hala kırkı geçtiği halde temizlenmemiş, kan görüyorsa, o zaman bu onun için özür kanıdır, müstahaza sayılır kendisi. Abdestini, gusül abdestini alır, yıkanır, namazını kılar. Kan çok olarak devam ediyorsa, yani kesik kesik değil de, muntazaman çok geliyorsa, o zaman her namaz için abdest alır.”

Abdullah b. Amr Mısır'ı fetheden, Amr b.

---

² Gümüshânevî, *Râmûz*, 258, r. 9.

As'ın oğlu Abdullah, Abâdile-i Erbaa'dan, dört büyük alim Abdullah'tan birisi de bu. Amr'ın oğlu Abdullah, Abbas'ın oğlu Abdullah, Abdullah b. Mesud, Mesud oğlu Abdullah, böyle dört tane Abdullah var. Birisi de bu. Babası da kendisi de sahabeden.

Rivayet etmiş ki, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş; “Nüfesâ olan 40 gece kendisine bakar. Eğer temizlenmiş görürse, tamam temizdir. Artık namazını kılar. Eğer hala 40'ı geçtiği halde temizlenmemiş, kan görüyorsa, o zaman bu onun için özür kanıdır, kendisi müstâhaza sayılır. Abdestini alır, gusül abdestini alır yıkanır, namazını kılar. Kan çok olarak devam ediyorsa, yani kesik kesik değil de muntazaman çok geliyorsa, o zaman her namaz için abdest alır.”

Tabii bu kadınlarla ilgili bir meseledir ama erkeklerin de bilmesi lazım. Malum, kadınların bazı halleri vardır. Bu haller bazen ayda bir olur. Buna aybaşı hâli, âdet görme hâli diyorlar. Çünkü bunun görülmesi her ay âdet gibi oluyor, onun için kadınların âdeti diyorlar buna. Mazeretli hâli diyorlar. Bir de

doğumdan sonra olur. Doğum yapmış, çocuk dünyaya gelmiş, rahimden geliyor.

Şimdi bu müslüman, namaz kılan bir insandı. Ne yapacak?

Nüfesâ yani doğum yapmış bir kadın olduğundan 40 gün, 40 gece bekleyecek, kan kesilirse, tedavi olursa, vücut kendi kendini iyileştirirse, kan kesilirse, gusül abdestini alacak, doğumdan sonra namaz kılmaya başlayacak. Kırdan sonra hâla kan gelmeye devam ediyorsa, kesilmiyorsa, kesilmemişse, o zaman kırdan sonrası mazeret kanı sayılır, kendisi mazeret kanı gelen müstehâza denilen zümreye girer, kan geldiği halde gusül abdesti alır, oraya bezini bağlar, namazlarını kılar. Kesik kesik gelmiyor da kan, muntazaman çok geliyorsa, her vakit için abdest alır, namazını kılar, diyor Peygamber Efendimiz.

Kadınların hallerini, kadınların çok iyi bilmesi lazım, bir. Çünkü ne zaman namaz kılacak, ne zaman oruç tutacak. Bu önemli! Onun için çok dikkat etmeleri gereken bir konudur bu. Hepsinin öğrenmesi lazım.

Erkeklerin de bilmesi lazım. Çünkü erkekler bilmezlerse, onlar da günaha girerler. Hatalı işler yapabilirler. O bakımdan, bu ilmihal, fıkıh, temizlik bahislerini evlerde okuyun. Basit, küçük, ince, kolayca anlayabileceğiniz şekilde yazılmış ilmihal kitaplarını alın. Her akşam bir miktarını okuyarak, kendiniz de bilgi sahibi olun, hanımlarınız da bilgi sahibi olsun, çoluk çocuk da bilgilenmiş olsunlar.

Üçüncü hadîs-i şerîf:

تَنْزِلُ الْمَعُونَةِ مِنَ السَّمَاءِ عَلَى قَدْرِ الْمُؤُونَةِ،
وَيَنْزِلُ الصَّبْرُ عَلَى قَدْرِ الْمُصِيبَةِ

*Tenzilu'l-ma'ûnetü mine's-semâ' 'alâ kadri'l ve yenzilü's-sabru 'alâ kadri'l-musîbeti.*³

“Gökten Allah’ın ilahi yardımını, ilahi yardım zahmete, üzüntüye, meşakkate göre, gelir. Bunun gibi sabır da musibetin miktarınca gelir.”

---

³ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 258, r. 10.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'ten*.
Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
buyurmuş ki;

Tenzilu'l-ma'ûnetü mine's-semâ.
“Gökten ilahî yardım neye göre gelir?” *'Alâ kadri'l* “Zahmete, üzüntüye, meşakkate göre, gökten Allah'ın yardımı gelir.” Yani Allah dağına göre kar verir demek. Allah'ın yardımı sıkıntıya göre gelir. *Ve yenzilü's-sabru 'alâ kadri'l-musîbeti.* “Bunun gibi sabır da musibetin miktarınca gelir.” Musibet çok olunca, Allah sabrını da verir. Sabreder, yoksa dayanılacak gibi değil ama Allah sabra, tahammül verir, sabra takat verir, imkân verir de, insan o üzüntülü hali sabırla, tahammülle geçiştirebilir.

Demek ki Allah dağına göre kar veriyor, sıkıntı nispetinde yardımcı oluyor, musibet nispetinde kolaylıklar indiriyor. Bu onun kaidesi olduğunu, Peygamber Efendimiz bu ilahi kaideyi, bize bu hadîs-i şerîfnde bildiriyor.

Bir hikâye, olmuş bir şeyi anlattılar, hatırıma geldi. Eşkiya adamların yolunu

kesmiş. Soymuşlar, soğana çevirmişler, ceplerini boşaltmışlar. Tam gidecekleri sırada, adam ceplerini karıştırmış, bakmış pantolonunun arka cebinde de biraz para var;

“Hey, buraya gelin.” demiş, dönmüşler;

“Ne var?”

“Arka cebimde de para varmış, onu da alın.” demiş soygunculara, eşkiyaya.

Adamlar şaşırılmışlar, biraz da sırtarak, gülerek, kalkmışlar, yanına gelmişler. Hakikat mi söylüyor, yoksa dalga mı geçiyor, alay mı ediyor diye. Hakikaten bakmışlar, bir demet de para oradan çıkmış. Onu da almışlar, fakat onlar parayı alıp gidinceye kadar, jandarma da gelmiş, yakalamış. Arkadaşları sormuşlar ki;

Ya adamlar seni soydular, alacakları kadar aldılar. İşte yanında kalan kardır. Niye tam onlar giderken, çağırdın onları da, burda şu da kalmış bunu da al dedin?

Nasıl bir adamdı bilmiyorum, bu mantık yani herkeste kolay bulunan bir mantık değil. Şöyle cevap vermiş, demiş ki;

Yol kesmek, hırsızlık yapmak, Allah'ın sevmediği bir şey. Ben istedim ki, Allah'ın sevmemesi artsın. Yani, zulüm daha ziyadeleşsin de Allah'ın cezası daha çabuk gelsin diye söyledim. Cebimden bu parayı ondan çıkarttım.

Hakikaten de işte o arada gelip yakalamışlar. Demek ki insan sabrederse, sıkıntının nispetinde yardım geliyor, sabrın nispetinde, musibete göre sabır geliyor, sabrın nispetinde de mükâfat geliyor, sevap geliyor ve Allah'ın yardımını erişiyor.

İstanbul'da böyle bir toplantıdan çıkıyoruz. Birisi bana dedi ki;

“Allah senin sabrını artırsın.” Dedim;

Teşekkür ederim. Allah razı olsun ama sen sabrını artırsın deme de, şükrünü artırsın de. Sabrını değil, şükrünü artırsın de.” Öyle dua et, dedim.

“Niye?” dedi. Dedim;

Sabır niye olur? Bir bela gelir belaya sabır olur, yani sıkıntılı, hoşlanılmayan bir şey gelir sabır ona olur.

Sabrını artırsın ne demek?

Yani Allah sana çok bela versin, sen de ona çok tahammül et demek. Biz de zayıf kullarız, öyle, belalara, musibetlere, tahammülümüz yok. Korktum yani adamın sözünden. Dedim ki;

Sen “şükrünü artır” de, Allah çok nimet versin, biz de çok şükredelim.

Çünkü bazen nimete mazhar insan şükretmekle, öyle güzel şükreder ki, musibete uğrayan, sabreden insanın derecesi gibi derece alır. Hatta ondan fazla derece alabilir.

Yani müslüman her durumda sevap kazanabilir. Nimet gelirse şükreder, nimetini kadrini, kıymetini bilir, sevap kazanır. Musibet gelirse sabreder, tahammül eder, yine sevap kazanır. İnsan müslüman oldu mu, gecesi gündüzü emme basma tulumba gibi boyuna sevap kazanmakla geçer. Yeter ki iyi müslüman olsun. Kafası, gönlü muntazam olsun. Allah'ın sevdiği bir zihniyete sahip olsun.

Mesela yağmur yağıyor; “Oh oh

elhamdülillah, çok şükür yâ Rabbi! Bu yağmurdan bereket olacak. Sana şükürler olsun yâ Rabbi! E güneş çıkmış; “Oh oh, ne güzel hava, ne kadar güzel. Bahar geldi, kuşlar ötüyor, ağaçlar çiçek açtı. Şu manzaraya bak, şu kudretine bak yâ Rabbi! Çok şükür yâ Rabbi!” Yine sevap kazanır.

Onun için müslümanın sırtını kimse yere getiremez.

Öldürür.

Öldürürse bile yere getiremez. Çünkü öldürdü mü şehit oluyor!

Müslümanı öldürmekle haklıyorlar mı, bitiyorlar mı işini?

Müslümanı öldürdüğü zaman karşıdaki kâfir, onu cennete sokuyor. Yani Allah onu cennetine sokuyor.

Bizim temennimiz Allahu Teâlâ hazretlerinin lütuf yoluyla bizi taltif etmesi, terbiye eylemesi, kahır yoluyla terbiyesine tahammülümüz yoktur. Bazen kahır yoluyla terbiye eder. Mihnetler, meşakkatler verir. Eyüb *aleyhisselam*'ın malını almış, evlatları

ölmüş, sıhhati gitmiş, hastalıklara bulaşmış, vücudu yara olmuş, yaraları kurtlanmış filan. O Eyyüb *aleyhisselam*. Eyyüb *aleyhisselam* sabretmiş, büyük sevaplar kazanmış. Hastalığın sevabı çok fazladır. Musibete karşı tahammülün sevabı çok çok büyüktür. Tabii, Allah'tan hep hayırlar isteriz de ama musibet geldiği zaman da onun çok sevap kazanma vesilesi olduğunu hiç unutmamalıyım. Hatırımızdan çıkartmamalıyım.

c. Kiminle Evlenilir?

تُنكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَلِجَمَالِهَا،
وَلِدِينِهَا. فَظَفَرُ بِذَاتِ الدِّينِ، تَرَبَّتْ يَدَاكَ

*Tünkehu'l-mer'etü li-erba'in li-mâlihâ ve li-hasebihâ ve li-cemâlihâ ve li-dînihâ fa'zfer bi-zâti'd-dîni teribet yedâke.*⁴

“Bir kadını evlenilmek istenmesi, nikâhına rağbet edilmesi, nikâhlanmaya koşulması kadının dört sebepten olabilir:

---

⁴ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 258, r. 11.

Malından dolayı, soylu sopludur, asilzadedir, paşazadedir, iyi bir ailedendir, ondan dolayı, güzelliğinden dolayı ve dindarlığından dolayı. Ey elleri toprak olasıca, sen din sahibi olanı ele geçirmeye çalış.”

Bu çok sahih bir hadîs-i şerîftir. Çok kaynaklarda da yazılmış. Buhârî’de, Müslim’de, Sıhah-ı Sitte’nin çoğunda Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’ten, Câbir *radıyallahu anh*’ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîftir. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Tünkehu’l-mer’etü li-erba’in. “Bir kadınla evlenilmek istenmesi, nikâhına rağbet edilmesi, kadının nikâhlanmaya koşulması, dört sebepten olabilir.” Herkes, aman şu kadını alsam, şununla evlensem diye pervane gibi dönüyorlar, koşuyorlar mesela. Dört sebepten bir kadının nikâhına talip olunur.

Bir, *li-mâlihâ.* “Malından dolayı.” Zengindir kadın, evleneyim de rahat edeyim diye herkes onunla parasından, malından dolayı evlenmek ister. Veyahut;

Li-hasebihâ. “Soylu sopludur,

asilzâdedir, paşazâdedir, iyi bir ailedendir, ondan dolayı.” Aman şu mübarek, bu yüksek, şerefli aile ile benim de irtibatım olsun, damat olayım şunlara diye, insan ondan öyle bir kızı almak isteyebilir. Hasebinde, soyunun sopunun, nesebinin yüceliğinden dolayı. Üçüncüsü;

Ve li-cemâlihâ. “Ve güzelliğinden dolayı.” Aman çok güzeldir. Boyu posu selvi gibidir, yüzü ay parçası gibidir, vesaire vesaire filan diye güzelliğinden dolayı olur. Dördüncüsü;

Ve li-dînihâ. “Dindarlığından dolayı.” Şöyle mübarek, dindar, abid, zahid, şöyle namazında niyazında; Kur’an Kursu’nda okumuş, hafız olmuş vesaire diyoruz ya. Yani böyle dindarlığından dolayı. Dört sebepten. Malından, soyundan, güzelliğinden, dindarlığından dolayı. Bir kadın dört sebepten alınır, bu sebeplerle rağbet görür.

Fa’zfer bi-zâti’d-dîni teribet yedâke. “Ey elleri toprak olasıca, sen din sahibi olanı, ele geçirmeye çalış.” diyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki, sormuş kendisine sahabeden o zât. Peygamber Efendimiz de ona şaka yollu böyle, latife yollu, eli toprak olasıca diye tatlı bir hitap ederek, böyle buyurmuş. Sen gayret edersen, dindar olanını elde etmeye gayret et. Ona zafer bulmaya, onu elde etmeye çalış. Onu ele geçirmeye gayret et.

Ama ekseriyetle böyle olmuyor. Yani, dünyanın kanunu böyle. Bir kadının en çok güzelliğinden dolayı peşinden koşuyorlar. Ekseriyetle çok güzel diye. Huylu mu, huysuz mu, soylu mu, soysuz mu, nesebi sahih mi, değil mi? Aldıran yok. Soysuz bir kimse bile olsa, güzelse hop bakıyorsun, boyu posu yerinde diye Monaco Sarayı'na prenses filan gidebiliyor. Hiç dindarlığına aldıran olmuyor. Ekseriyetle güzellikten dolayı oluyor. Bu doğru değil. Bazen soydan soptan dolayı oluyor. Soylu soplulu asilzâde, padişah kızı diyelim, sadrazam sülalesi veya şöyle böyle. Çok kere de zenginliğinden dolayı oluyor. Ekseriyetle zengin oldu mu yamuk da olsa, şöyle de olsa, böyle de olsa rağbet ediliyor.

Halbuki evlilikte ana düşünce dindarlık

olması lazım, yani insan sadece kendisine hayat arkadaşı almıyor. Aynı zamanda çocuklarının annesini seçiyor. Çocukları müslüman yetiştirecek bir anne olması lazım. Kendisine sadâkat gösterecek bir eş olması lazım. Namuslu, soylu olması lazım. Bir çocuk annesinden doğup ınga dediği zaman, diyordu Profesör Kemal bey, terbiyesinin sekizde beşi elden gitmiştir. İmkânı kalmamıştır.

Neden?

Annesini iyi seçmemişsen çocuk istediği kadar, ne olursa olsun, artık onun terbiyesinin imkânı kalmadı demektir. Annesini iyi seçmediğin zaman, çocuk elden gitti demektir. Haramla beslenmişse, haram sütle beslenmişse bir çocuk ondan hayır gelmeyecek. Sana âsi olacak, kan kusturacak, yaka silktirecek demektir.

Onun için çocuğun hayırlı olması için annesinin de dindar insan olarak seçilmesi gerekiyor. Şu yığınla kâğıtların arasında, evlilikle ilgili sorular da oluyor. Dört beş tanesi gözüme ilişti. Hadîs-i şerîfte de Peygamber Efendimiz'in cevabı çıktı. Yani ne

mal aşkıyla, ne soy sop hesabıyla, ne güzellik ölçüleriyle hareket edeceksiniz.

Hangi ölçülerle hareket edeceksiniz?

Dindar, namuslu, mütedeyyin, Allah'ın sevgili kulu olan bir kadın, bir kızcağız, bir hayat arkadaşı bulmaya çalışacaksınız. Erkekler böyle yapacak.

Kadınlar?

Kadınlar da aynısını yapacak. Kadınlar da efendinin dindar olmasını isteyecek, öylesini arayacak. ylesine varırım diyecek. Yani, onunla evlenmeye razı olacak.

Onlar da tabii çok kere öyle yapmıyorlar. Saçını güzel briyantınle tarayan, dalgalı yapan, boylu poslu, sporcu, şarkıcı, davulcu, zurnacı... Dedelerimiz yle demiş, hani kızı kendi hâline bıraksan, kendi bildiğine varan ya davulcuya varır ya zurnacıya demişler. Annesi babası, biraz öğretecek, olmaz diyecek. Öyle yapma, şu daha iyidir diye, biraz yol gösterecek.

Kızların da kocasına ait, temennileri, ileride kocası olacak kimse hakkında aradığı

şey de dindarlık olacak.

Çok zengin bizim damat namzeti hocam.
Çok iyi ticareti var. Çok iyi BMW arabası var.
Lüks. Bir de yazlık köşkleri, kışlık köşkleri var.

Eee..!

Yalnız namazsız, niyazsız, biraz da içkici,
biraz da itikatsız, biraz da şey...

Başına çalınısın!..

Sen çocuğunun âhiretini mahvedeceksin,
onu vereceksin ona. O, onu plaja götürecektir.
O, onu baloya götürecektir. O, ona gayri İslâmî
yollarda hayat sürdürecektir. Haram lokma ile
besleyecektir. Torunların da elden çıkacaktır.
Yani, kız için de erkek için de önemli olan
dindarlık.

Bundan sonraki hadîs-i şerîf;

تَنْظِفُوا بِكُلِّ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّ اللَّهَ بَنَى الْإِسْلَامَ عَلَى
النِّظَافَةِ، وَلَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا كُلُّ نَظِيفٍ

*Tenezzafulû bi-küllî mesteta'tüm fe-
innellâhe bene'l-İslâme 'ale'n-nezâfeti ve*

*len yedhule'l-cennete illâ küllü nazîfin.*⁵

“Temizlenin, nazif olun, nezafet ehli olun. tertemiz temizlenin. gücünüz yettiğinizin her hali, her şekliyle. çünkü Allah İslâmı nezafet üzerine bina etti. yani, temiz olmak esası üzerine İslâm kurulmuştur.”

Bu hadîs-i şerîf Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten.

Bu son okuduğum hadîs-i şerîfte Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Tenezzafû. “Temizlenin.” Nazif olun, nezâfet ehli olun. Tertemiz temizlenin. *Bi-küllü mesteta'tüm.* “Gücünüz yettiğinizin her hali, her şeyiyle, gücünüz yettiği miktarda.” Yani, aşırı yapabildiğiniz kadar temiz olacaksınız. Pabucunuz, ayakkabınız, çorabınız, koltuk altınız, ağzınız, elbiseniz, yüzünüz, saçınız temiz olacak, filan. Yani, yapabildiğiniz kadar eviniz, barkınız, çevreniz, evinizin önü, vesaire.

Yani ben utandım bugün, ağaç dikmeye

---

⁵ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 258, r. 12.

gittik. Şöyle şehre yakın yerlerde, sokaklardan geçerken, utandım, çamur, çöp, pislik, pasaklılık... Müslüman'ın şehri böyle mi olur ya?

Herkes evini de temizleyecek evinin önünü de temizleyecek. Tanzim edecek. Çukursa dolduracak, iki kürek, bir kazma. Tık tık kazacaksın çukuru dolduracaksın, düzleyeceksin. Çoluğunu çocuğunu çağıracaksın. Kendin yapacaksın. Yarım saatlik, bir saatlik bir iş. Bir cumartesi, bir pazar gününde bitecek bir şey. Çöpleri toplayacaksın, bir kibrit çakıp yakacaksın veya dolduracaksın bidona çöpçü alıp götüreceksin. Önüne gelen çöpü getirmiş yolun kenarına, en güzel manzaralı piknik yerlerine çöpleri dökmüşler. Derenin kenarına çöp dökmüşler. Ya bu dereden bu nehre gider, nehirden denize gider. Çöpü bulaştırıp, sıvaştırıp, her tarafa yayıyorsun.

Böyle Müslümanlık mı olur?

Yani insan elindeki kağıdı bile atmamalı. Sümürmek, tükürmek, hınkırmak, vesaire vesaire.

Ne oldu Müslümanlık?

Ne diyor, Peygamber Efendimiz? *Tenezzafû*. “Temizlenin, nazif olun.” *Bi-küllü mesteta'tüm*. “Gücünüz yettiğiniz her şekil ile, her türde.”

Adam camiye geliyor. Bakıyorsun etrafındaki insanlar uzaklaşıyor.

Neden?

Ayakları dört beş yıllık teke gibi kokuyor.

Neden?

Yıkamamış ayaklarını. Ayağı da akıyor maşaallah sıhhatli! Ayağı akmış, adamlar yanından kaçıyor.

Olmaz!

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; “Bana ağzınız sarı, ağzınızın içi kokar vaziyette gelmeyin.”⁶ Demek ki ağız temizlenecek, çalkalanacak, fırçalanacak, macunlanacak, neyse. Perdahlanacak, temiz olacak. Veyahut çürüğü varsa çekilecek,

doldurulacak, tamir edilecek.

Terleri silinecek. Şimdi şakır şakır sular var. Eskiden kovalarla çeşmeden getirilirdi, evlerde birazcık maşrapa ile üstüne dökünerek yıkanırды insanlar. Şimdi herkesin evinde küvet var, balık gibi isterse dalar, çıkar. Yani, bol, duş var yukarıdan şakır şakır yağıyor. İstedğin gibi sabah akşam yıkanabilirsin. Kimse bir şey demiyor. Suyun parasını ödeyemedim diye bir şikâyet duymadım ben hiç.

Su bol, sabun var, niye yıkanmıyor temizlenmiyor insan? Niye pis, pasaklı duruyor?

Ne diyor Peygamber Efendimiz?

Fe-innellâhe bene'l-islâme 'ale'n-nezâfeti. "Çünkü Allah İslâm'ı nezafet üzerine bina etti." Yani, temiz olmak esası üzerine İslâm kurulmuştur. Bu İslâm'ın temizliği fevkalade yaygın, önemli büyük bir şeydir. Temiz olmak; kalbin, bedeninin ve her şeyin temiz olması; niyetin, aklın fikrin, sözün temiz olması... Kimisi pis pasaklı konuşuyor.

Anlattılar, yollarına çoban çıkmış. Sürü yolda gidiyor. Taksi ile arkasından gidiyorlar. Bekle Allah'ım, bekle. Sürü köye kadar gidecek asfalttan, tıkır tıkır. Otomobil de arkasından gidecek. Korna çalmış, dıd dıd, yani kenara çekil, hiç olmazsa yolun yarısını bana ver ben geçeyim. Yani sürünü biraz kenara çek. Çoban kapmış sopayı, gelmiş arabaya, sopayla küt küt arabaya vuruyor, kapatmışlar camları korkmuşlar; deli mi, divane mi, katil mi, haydut mu, mafya mı, hırsız mı?

Ondan sonra da din, iman küfrediyor. Bu da ağız pisliği işte. Bu da ahlâk pisliği. Bunların hiçbirisinin olmaması gerekiyor. Her bakımdan müslümanın zarif olması gerekiyor. Bak “tâhir” demiyor, “nazîf” diyor. Nezâfet yani. Temizliğin her çeşidi maddeten ve mânen, iç ve dış temizliği hepsi birden olması gerekiyor.

d. Allah'ın Yarattıklarını Tefekkür Etmek

تَفَكَّرُوا فِي خَلْقِ اللَّهِ، وَلَا تَفَكَّرُوا فِي اللَّهِ فَتَهْلِكُوا

*Tefekkerû fî-halkillâhi ve lâ tefekkerû fillâh fe-tehlekû.*⁷

“Allah’ın yarattığı mahlukât ve yarattığı çeşitler, şekiller üzerinde tefekkür edin.”

Bu hadîs-i şerîf de bir önemli tavsiyeyi ihtiva ediyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

Tefekkerû fî-halkillah. “Allah’ın yarattığı mahlukât ve yarattığı çeşitler, şekiller üzerinde tefekkür edin.” Buyurun, serbest, tefekkür edelim: Allah Allah! Bulutları, ayı, güneşi, ağaçları, çiçekleri, kuşları, böcekleri, tohumları, meyveleri, sebzeleri yaratmış; yağmuru, nehiri, dağı, denizi yaratmış; hücreler, moleküller, atomlar, elektirikler, dalgalar, vesaireler... Allah’ın mahlukatını düşün, kudretini anla, düşünmek serbest. Bunların hepsini düşün;

Ve lâ tefekkerû fillâh. “Ama Allah’ın kendisini nasıl olduğunu düşünmeye kalkma, kalkışma.”

---

⁷ Gümüşhânevî, *Râmûz*, 256, r. 1.

Neden?

Fe-tehlekû. “Helak olursun.” Yanlış karar verirsin, yanlış bir kanaate saplanırsın mahvolursun. Allah hakkında yanlış bir kanaate sahip olmak seni şirke düşürür, küfre götürür, âhiretin de mahvolur.

Allah’ın kendisi nasıl?

*Leyse ke-mislihî şey’ün.*⁸ Ben sana nasıl anlatayım? *Leyse ke-mislihî şey’ün.* “O’nun misli gibi bile birşey yok.” Misli gibi bile birşey yok. Yani O’nun emsali olacak, emsali gibi bile birşey yok ki emsalini anlatarak, “Allah şöyledir, şuna benziyor.” diyebilisin. *Leyse ke-mislihî şey’ün.* “Misli gibi bile birşey yok.” Ne kadar önemli bir ifade. E o zaman insanoğlu Allah’ı düşünmekle anlayamaz çünkü insanoğlu gördüklerine kıyas eder. Acaba eni ne kadar, boyu ne kadar, ağırlığı ne kadar, hacmi ne kadar demeye kalkar. Halbuki Allahu Teâlâ hazretleri bunların hepsini yaratandır ve bunların hepsinden yücedir.

Allahu Teâlâ hazretlerini bilmek böyle olmaz. Allahu Teâlâ hazretlerini bilenler nasıl bilmiş, görenler nasıl görmüş? O'nun sevgili kulu olanlar nasıl olmuş?

Ha! Çok güzel bir soru. Bunun yolu Allah'ın emrilerine itaat etmektir. Allah'ın buyruğunu tutup, kalbini temizleyip Allah'ın yolunca gidersen, haramlarından sakınırsan Allah sana kendisini bildirir.

Nasıl bildirir?

Ne bilenler sana söyler ne de sen bilersen başkasına anlatabilirsin. Ama bildirir, gösterir, anlatır, tanıtır, dost eder ama O tarife sığmaz. Bir de sır saklamak diye birşey vardır. Bir makama ermiş olan kimse o makamdan olmayan kimselere o makamın esrarını açmaz. O da gelsin o da öğrensin. Vernez Allah, müsade vermez.

Onun için Allah'ı bilmenin yolu nedir?

Allah'a mutî kul, edebli kul, itaatli kul olmaktır. Emrin başım üstüne yâ Rabbi! Ne emredersen yaparım. “Öl dersen ölürüm, kal dersen kalırım.” diyebiliyor musun?

Haramlardan, günahlardan seve seve kaçabiliyor musun? Allah'ın sevaplı işlerini “emretmiş Rabbim!” diye seve seve [yapabiliyor musun?] Hani şâirin sözü hoşuma gidiyor. Hani “Şu vatan kimin?” sorusunun cevabı şiir yazmış;

Bir gül bahçesine girercesine şu kara toprağa girenlerindir.

diyor. Hani insan gül bahçesine sevinçle girer ama kara toprağa öyle herkes kolay giremiyor.

İşte Allah'ın bütün emirlerini severek yapacak hale gelebilirse bir insan, haramlarından severek kaçınacak bir edebe, bir itaate ulaşabilirse Allah'ın yolunda yürürken yürürken Allah kendisini kuluna bildirir, gösterir, sevdirebilir, o zaman o Allah'ın ârif kullarından, Allah'ı bilen kullarından, sevgili kullarından olur. Bakarsın başka kullara benzemiyor. Bakarsın hali başkalarının haline benzemiyor. Melek gibi bir şey. Böyle uzaktan yiyeceğin gelir, tadına doyum olmaz, sözü güzel, hali güzel, huyu güzel, her şeyi güzel.

Neden?

Allah sevdi mi başkalarına da sevdirebilir de onun için.

Allah cümlemizi kendisine mutî, edepli, itaatli, nazif, temiz, içi dışı pak, tertemiz, pırıl pırıl kullarından eylesin.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-Besmele.

***

SORULAR - CEVAPLAR

Soru: Allahu Teâlâ hidâyetini ve sâir ikrâmalarını dilediği kullarına verir ve edepli kullarını sever, onlara verir diye biliyoruz. Burada edepten murat nedir? Biz de o seviyeye ermek için nelere dikkat etmeliyiz?

Cevap: Edep çeşitli seviyelerde olur. Edebin en başta gelen seviyesi, en önemli derecesi edeb meallah denilen yani Allahu Teâlâ hazretlerinin karşısında O'nun huzurunda kulluk edebi. Allah seni görüyor, sen O'nun huzurundasın, Oseninle beraber, sen de edebini takınacaksın ve O'na karşı vazifelerini yapacaksın, emirlerini tutacaksın,

yasaklarından kaçınacaksınız. Bu Allah'a kulluk edebidir. *Edeb mearresul*, Resûlullah'a karşı edep; o da Peygamber Efendimiz'i sevmek, sünnet-i seniyyesini öğrenmek, emirlerini, nasihatlerini tutmaktır. Sonra *edeb meaşşeyh* vardır, hocasına karşı edep vardır. *Edeb meannâs* vardır, yani çeşitli insanlara karşı edep vardır. Mesela anneye babaya karşı edebin nasıl olması gerektiğini kitaplar yazıyor. Karının kocaya, kocanın karısına karşı, evlâdın anneye babaya, annenin babanın evlâda karşı edepleri, komşunun komşuya karşı edepleri, bunları her fırsatta görebilirsiniz. Mesela *Ihyâ-u Ulûm*'da okuyabilirsiniz; dört cilt, büyük. Bunda okuyamazsanız *Tasavvufî Ahlâk*'da okursunuz, kolayca... Bunu da okuyamazsanız *Kimyâ-yı Saadet*'te okursunuz. Bundan okuyamazsanız *Mecmau'l-âdâb* diye bir kitap vardır, her şeyin âdâbını yazmış adamcağız, müftü effendi, eski zaman müftülerinden ârif bir zat... Yemek nasıl yenilecek, namaz nasıl kılınacak vs. vs. işte o *Mecmau'l-âdâb*'ı alın, evinizde bulunsun, onları okuyun.

Soru: Müridin yapmış olduğu bir günah sonrasında mürşidini yanında hazır görmesinin hikmeti nedir?

Cevap: “Sen bir kusur işledin. Bak, bunu yapma, tevbe et, bir daha bu gibi şeyleri yapma.” mânasına gelir. Demek ki biraz bir hatırı, iyi durumu var ki mürşidini yanında görüyor. Edep takınsın, edebe riayet etsin, o kusurları bir daha işlemesin. Yeri yakınsa mürşidiyle bu meseleyi görüşmesi uygun olur.

Soru: İslâm’ın azılı düşmanı için “sâdık bir dostumdu” diye vasıflandırdığı bir kişi ne ölçüde müslümandır?

Cevap: İslâm’ın azılı düşmanına şahıs diyor ki; “O benim sâdık bir dostumdu.” Tabii bunu mümkün olduğu kadar hüsnü zanla anlatmak lazım. İnsan “Eskiden dostumdu da şimdi sapıttı zavallı...” diye anlayabilir, öyle yorumlayabilir. Yoksa Allah’ın sevmediğini sevmek Allah’la harp etmektir. Allah’ın sevdiğine düşmanlık etmek Allah’la harp etmektir. Mü’minin şânı Allah’ın sevmediğini sevmemektir, Allah’ın sevdiğini sevmektir. Aslında öyle olması lazım.

Ama Őimdi bizim dűnyamızda cahillik yaygınlaŐtı, Tűrkiyemiz’de műslűmanlar arasındaki cahillik de çok arttı. Adam çok bűyle kűfre girer çıkar laflar, sűzler edebiliyorlar; hem kendisini műslűman sanıyor hem de bűyle acayip durumlar oluyor. Dua etmek lazım. Cahil, bilgisi az... “Allah ıslah etsin, akıl fikir versin...” diye gűzel gűzel anlatmaya çalıŐmak lazım.

Soru: Bir insan bűyűklerine karŐı muhabbet beslemek için gayret gűsterir de gűnahlardan ve baŐka sebeplerden dolayı buna tam olarak muvaffak olamazsa ne yapmak gerekir?

Cevap: Elbette gűnahlara devam ederken bu iŐ kolay olmaz. Gűnahlardan kesilmek çok űnemli muhterem kardeŐlerim! DerviŐliĐin de en űnemli iŐi takvâdır, gűnahlardan kaçınmaktır. Gűnahlardan kaçınmadan tarikatin tadına varılmaz ve meyveleri toplanılmaz. Mutlaka gűnahlardan kaçınacak, haramlardan kesilecek, gıybeti dedikoduyu bırakacak, helal lokma yiyecek, harama bakmayacak, haramı sűylemeyecek, haramı

yemeyecek ki tadını alsın. Aksi takdirde Allah tat vermez. Tat vermemek bir cezadır. İslâm'dan uzaklaşır, ondan sonra da belasını bulur. Onun için, takvâya çok dikkat edeceksiniz; haramlara, günahlara karşı mütayakkız olacaksınız, bulaşmayacaksınız.

Soru: Zikir konusunda âyet-i kerîmeler hadîs-i şerîfler gelmiş ama bunun keyfiyeti hakkında herhangi bir açıklama var mı?

Cevap: Tabii o açıklamalar büyüklerimiz tarafından derlenmiş toplanmıştır; âdâbı, incelikleri tarikat kitaplarımıza yazılmış.

Soru: Rabıta-i mürşit yapılırken mürşidin; “Bizi karşımızda düşünün ve Allah’tan gelen nurun bizim alnımızdan gelerek sana geçtiğini düşünün.” demesi, mürşidin kendisini bu makamda görmesi sakıncalı değil mi?

Cevap: Değildir. Çünkü o, o sebepten söylemiyor, o işler başka sebepten oluyor. Mesele öyle olduğu için böyle yapmak gerekiyor. Bunları böyle düşünmek sakıncalıdır. Yani mürşidin öyle söylemesi

değil de bunu böyle düşünmekte sakınca vardır.

Tabii bu tarikatlar ve tarikatlerin yolları, silsileleriyle ilgili çeşit çeşit dedikodular vardır, laflar söylenmiştir. Kimileri onları duyuyor, onlar hakkında çok çeşitli sorular soruyorlar. Bunların derin kitapları vardır, kütüphanemiz bu kitaplarla doludur. Ve uzun zamandan beri böyle bu meselelerin içinde olduğumuz için biliyoruz; o şeyler sonra mânevî tesirleri ve tezâhürleriyle de anlaşılıyor. Bu gibi [itirazları] olanlar söylenilen sözlere dikkat etsinler ve tarikatın sağlam kitaplarını okumaya gayret etsinler. Muhaliflerin fikirlerini dinleyip onlara vakit harcayarak ömür geçireceğinize büyük alimlerin kitaplarını okuyun. Zaten onları bitiremezsiniz; ömrünüz bitecek, kitaplar bitmeyecek. Güzel şeylerle ömrünüz geçsin. Menfî şeylerle oturup kalkıp, içinizi bulandırıp, mikroplandırıp hastalandır[acağınıza] alın en büyük alimlerin kitaplarını, onları bitirin. O bitince ötekisini [okuyun...] Zaten ömür yetmeyecek. İyi

şeyleri okumaya ömrünüz yetmeyecek ki kötü şeylerle ne diye vakit geçiriyorsunuz?

Soru: Birisi bizim reisicumhura yaptığımız duadan şaşırıldığını söylemiş. “Acaba bizim bilmediğimiz başka bir şeyler de biliyor musun diye meraklandım. Mezkur şahsın Müslümanlığı kesin midir?” diye soruyor.

Cevap: Bir kere o şahıs bizim ihvânımızdan idi. Siz şu caminin içindeki her biriniz melek misiniz?

Hepiniz kağıt yazıyorsunuz: “Kusurum var hocam; ama düzeltemiyorum. Günahlarım var, vazgeçemiyorum...” diyorsunuz. Hocamız’a gelirdi, tekkemize gelir giderdi, el öperdi, muhabbeti var, biliyoruz. Vakit namazlarını kıldığını biliyoruz. Şimdi şu günler bu sorunun sorulma zamanı mıdır? İnsafınız yok mu?

Ayıp diye bir şey vardır!

Bir insan *lâ ilâhe illallah* diyorsa, ondan sonra namaza gidiyorsa hesabı Allah’a kalmış. Daha derin meselelerini bilmiyorsunuz. Çok

ayıp! Hele hele Şu günlerde son derece ayıp olur!

Ben ihvnımız olduğu için, Hocamız'a gelip gittiği, el öptüğü için [hüsnüzan ediyorum.] Benimle [görüşmesi] az oldu ama... Ben yanaŐmadım daha doğrusu, bizim siyaset adamları ile [görüŐmemiz pek] olmadığından... Ama namazlı niyazlı bir kimse olarak [biliyoruz.] Kusurları olabilir. Herkesin kusuru vardır. Şimdi onun kusurları için af dileme zamanıdır.

“Müslümanlığı kesin bir Şey mi?”

Onu sana sormayacak ki Allah, kendisi biliyor!

Sonra birçok kimsenin lehinde Őehadet ettiği bir cenazenin hakkında bildiklerini Allah bir tarafa koyuyor, hsn Őehadette bulunanların Őehadetini kabul ediyor. Hepimiz zayıf mahluklarız, hepimizin çeşit çeşit kusurları vardır. Ölüm kötü bir olaydır, müthiŐ bir olaydır, herkesin başına gelecek. Herkes dünyada yaptığı irili ufaklı kusurlardan dolayı ölümünde bundan dolayı kullar tarafından

[ayıplanmayı/kötülenmeyi] istemez de affını ve hayır dua edilmesini ister. Herkes mezar taşına “Bana ne olur bir Fâtiha gönderin.” diye yazar. Herkesin kalbini de Allah biliyor.

Bu noktada böyle düşünmek çok ayıptır, muhterem kardeşlerim. Dervişin ahlâkına sığmaz.

Süleyman Demirel’e dün dikkat ettim, oradaki taziye defterine çok güzel kelimeler yazmış; “Aziz kardeşim...” Halbuki köşke ziyarete gitmeyecekti. Her şeyin bir zamanı vardır. Bitti artık. “Çok aziz kardeşim, çok üzüldüm...” Samimidir, ona da [bir şey demiyorum;] çünkü aynı mektepte beraber okudular. Kavga da ettiler... Ama ölüm mühim bir olay. Ölümden sonra artık bu gibi şeyler hiç konuşulmaz. Peygamber Efendimiz diyor ki;

Üzkürû mevtâküm bi’l-hayr.

Öldü, Allah’ın rahmetine mazhar olsun. Allah onu da affetsin, sizi de affetsin, başkalarını da affetsin, ıslah etsin. Herkes ibret alsın.

Cennette bile müslümanlar pişman olacakmış kardeşlerim. Neden pişman olacakmış?

Hayatındaki zikirsiz geçirdiği zamanlardan dolayı pişman olacakmış.

Pişman olmayan insan olmayacak.

Kimi ameli cennete sokacak? Çok matah işlerimiz mi var bizi cennete sokacak?

Al birimizi, vur ötekisine... Çeşit çeşit kusurlarımız vardır, günahlarımız vardır... Allah kimin günahını ne derecede mühim görüyor, kimi affediyor, onu da bilemeyiz. Bazen bakarsın bir kötü kadını -hadîs-i şerîflerde okumuyor muyuz?- bir köpeğe pabucuyla kuyudan su çıkartmış, içirmiş diye Allah affetmiş. Fâhişe kadın yani, “kötü kadın” dediğimiz o... “Hayatını namusunu satarak kazanan kadın bir köpeğe merhamet etti diye affoldu.” diyor Peygamber Efendimiz. Bir katil 99 kişiyi öldürmüş de yüzüncü kişiyi de öldürmüş; ama tevbe ararken, o yolda öldüğünden affolduğunu

Riyâzu's-sâlihîn -ki sahih hadis kitabıdır-bildiriyor.

Artık insan bu çeşit duyguları kontrol etmesini bilmeli. Hayattayken tenkit edersin, “İslah olsun.” diye söylersin. Bitti artık, bundan sonra dua [edeceksin.] Çok ayıpladım...

İnsanın derya gibi gönlünün olması lazım. Çok affedici olması lazım. Kimisi yapar da girermiş günaha, kimisi söyler de girermiş. Suizan da günah. Hüsnüzan etmek vazife değil mi?

Hüsnüzan et; ne olur, kıyamet mi kopar?

“Hüsnüzan et.” dedin yâ Rabbi! Ondan hüsnüzan ettim.” dersin, olur biter.

Soru: Falanca mürşit müritlerini cepheye göndermemiş.

Cevap: Müritleri çok kıymetli kimselerdir, halkın düşmanla çarpışmaktan fazla irşada ihtiyacı vardır, ölçmüştür biçmiştir; “Siz oraya gitmeyin, burada vazife görün.” demiştir. Ama aynı dergâhtan olup da fiilen savaşa katılanlar da var; bizzat harbin içinde olanlar ve esir

düşen, kalkıp gelenler de var. Onların o andaki durumları bizden daha iyi bildiklerini düşünüp hüsnüzan ederiz, “Vardır bir sebebi.” deriz. Çünkü mürşid-i kirâmların, hakikaten evliyâullahsa yaptığı işlerin hikmetlerine akıl ermez.

Kitaplar büyüklerimizden Bahâeddîn-i Nakşbend Efendimiz için anlatır: “Hadi gidelim, filanca tüccarın deposundaki kumaşları alalım.” demiş. Pencereden girmişler, herkes depodaki kumaşları topları sırtlamış, depoyu boşaltmışlar. Şeyh emretti, müritler de işi yaptılar. Depo boşalmış, kumaşların hepsi depodan gitmiş. Ondan sonra ertesi gün veya birkaç zaman sonra götürmüşler, kumaşları tekrar vermişler. Sonradan anlaşılmış ki oralara o akşam bir hırsız çetesi gelmiş, bütün civarı soymuş. O tüccar sâlih bir kimseymiş, onun mallarını bunlar aldığı için soyamıyorlar, sonra götürüp [verdikleri] için malları aynen kalmış oluyor.

Bilinmez. İnsan hakikî evliyâ ise hakikî evliyânın emirleri akla mantığa, o andaki [duruma] uygun olmasa bile bir sebebi vardır.

Bu gibi durumlar için büyüklerimiz diyor ki; “Musa *aleyhisselam* ile Hızır *aleyhisselâm*’ın *Kehf* sûresindeki macerası hatırlanılsın, itimat edilsin.” deniliyor. Evet, Hızır *aleyhisselâm*’ın yaptığı işler normal gibi görünmüyor ama ilmi ledünden yapıyor. Kur’ân-ı Kerîm bildiriyor. Musa *aleyhisselam* bile itiraz etmiş; ama itiraz etmemesi gerekiyormuş.

Senin aklın kadar, senin kalbin kadar, senin takvân kadar o mübareklerin aklı, takvâsı olduğunu lütfen kabul et. İtiraz edeceğine lütfen kabul et.

Bu söylediği şahıs 6 saatte Kur’an’ı hatmeden bir kimse! Çocuğu var, çocuğu da şu anda sağ, büyük bir zat. O da; “Sayfayı tersten, aşağıdan yukarıya okurum.” diyor; o kadar kuvvetli hafız! Aynı zamanda *Buhârî*’nin hafızı. Çok eserler neşretmiş. Herkes ille gidip cephede çarpışmaz. Osmanlı Devleti alimleri cepheye göndermemiş, onları askerlikten muaf tutmuş. Çünkü alimler giderse halk perişan olur. Alim öldü mü, asker her zaman bulunur, ama alim bulunmaz ki; alim 90 yılda yetişiyor, 80 yılda yetişiyor... Niye Osmanlı

medrese talebesini ve ulemâyı askere almamış? Onları cihat [ecrinden] mahrum etmek için mi?

Hayır. İlim öğretmek, İslâm'ı öğretmek cihadın en yüksek çeşidi olduğundan.

Bunları anlamak lazım. “O mürşit müritlerini niye cepheye göndermemiş?” diye onu ayıplamak yerine işin bu taraflarını düşünüp anlamaya çalışmak lazım

Soru: Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz takke kullanmış mıdır? Takkesi sarıklı mı sarıksız mı? Yoksa sarığı direk mi kullandı, ayrı mı kullandı?“Şayet Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem takkesini sarıkla sardı ise sarıksız takke kullanılmaz.” diyenler var.

Cevap: Mesele şu; Namazda Peygamber Efendimiz'in başı nasıldı, onu soruyor. “Biz de nasıl yapmalıyız?” diye soruyor.

Hadis kitaplarında bildiriliyor ki; Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* takke kullanmış. Takkeye *kalensüve* deniyor. Biz “takke” diyoruz. Kalensüve

kullanmış, Peygamber Efendimiz'in kalensüveyle namaz kıldığı olmuş, öyle yapmış. Kalensüvenin üzerine sarık sardığı da olmuş. Beyaz veya siyah veya yeşil bir örtüyü üstüne sarmak, "sarık" diyoruz buna. Sarıklı kalensüve kullanmış. Kalensüve olmadan sırf başına -şimdi de var, Hicaz'a gidenler bilirler- çıplak başına uzun bezi sarık olarak dolayabiliyorlar ve başlarını örtebiliyorlar. Sırf sarık, onu da kullanmış Peygamber Efendimiz. Bazı kereler başı açık da kılmış. Tabii bunların hepsini yapmış ama en çok hangisini yapıyordu ve hangisini tavsiye ediyordu?

Bunların hepsini yapması da bir mâna taşıyor; ama Peygamber Efendimiz sarığı tavsiye etmişti. "Sarıkla kılınan namaz sarıksız kılınan namazdan 70 kat daha sevaplıdır." diye, "Sarıklar müslümanın, Arab'ın tâcıdır." diye, "Meleklerin alâmetidir." diye rivayetler var. Ekseriyetle sarıklı kıldığı ve sarığın ucunu da iki omzu arasına sarkıttığı rivayet ediliyor. Çok olan ve sünnet olan şekil, sarığın sarılmasıdır ve öyle kılınmasıdır. Ama takkeyle de namaz kılınabilir. Sırf başı açık namaz

kılmak da mekruhtur. Öyle de kılmış ama herhalde bir iki sebebi vardır. Ulemâmımız da onu incelemişler, netice itibariyle “Başı açık namaz kılmak mekruhtur.” demişlerdir. Demek ki takke kullanılacak, mümkünse üstüne sarık sarılacak, 70 kat sevabı oluyor.

Soru: Allahu Teâlâ hazretleri Peygamber Efendimiz’e miraçta 50 vakit namaz emretti de sonra beş vakte indi. Musa aleyhisselam; “Git Rabbine rica et, ben bu insanları denedim, bunlar bu kadar namaz kılamazlar, hafifletsin diye iste.” diye söyledi. Peygamber Efendimiz de müteaddit defalar geldi, döndü, geldi, döndü, beş vakte indirildi. Ama “Beş vakit kılındığı zaman 50 vaktin sevabını Allah veriyor.” diye hadîs-i şerîf var. Demek ki hâdise böyle cereyân etmiş. Neden böyle cereyân etti?

Cevap: Beş vakit namaz kıldığımız zaman 50 vakit sevabının hâsıl olduğunu bilelim, sevinelim diye. Onun miraçtan hatırası öyle, emrolunması öyle... Dinî emirlerde tedric, yani bir şeyin tedricen gelişmesi vardır. İçkinin haram kılınması da üç kademedede olmuştur.

Daha başka emirler de böyle kademe kademe gelmiştir. Dinin emirlerinin kademe kademe gelmesi Allah'ın hikmetindedir, kulların hazmı kolay olsun diyedir, yani meseleleri anlaması ve ona âşina olması kolay olsun diyedir.

Soru: Namaz kılariken namaz esnasındaki dünyevî şeylerin insanın aklına gelmesi nedendir? Bu şeyden kurtulmak için ne yapmalıyız?

Cevap: Umumiyetle abdestteki itinasızlıktandır. Abdest usûlüne uygun ve dualarıyla güzel alındığı zaman bu olmaz. Tabii bir de Arapça'yı bilmeye, okuduğu sûrelerin, söylediği sözlerin mânasını düşünmeye kendisini verecek. *Allahu Ekber* dediği zaman Allah'ın büyüklüğünü düşünecek. *Elhamdülillah* derken mânasını düşünecek. Rükûya vardığı zaman, secdeye vardığı zaman zihnini söylediği sözlere ve yaptığı fiillere, ibadetlere verirse aklına başka şey gelmez. Aklını boş bırakırsa, vermesi gereken yere vermezse bu sefer boş olan yere

vesvese dolar. Onun için, [aklını] iyi şeylerle meşgul etmeye çalışması lazım.

Soru: Tasavvufta aynı yoldaki insanlarla bir arada olmanın önemli bir etkisi var mıdır? Yoksa asıl etki mürşit ile kurulan mânevî bağ mıdır? Ders alıp memleketine giden kişilerin durumu nasıldır?

Cevap: Asıl etki mürşit ile mürit arasındadır. Ama insanın etrafında kendisinin ihvânının olması bir kuvvettir, berekettir, hayırdır. Allah peygamberleri bile ashap ile, etrafında mübarek insanlarla teyit ve takviye eylemiştir. İsa *aleyhisselam* havârîlerin yanına gelip buyurmuş ki;

قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ

اللَّهُ

Men ensârî ila'llâh. “Allah’a giden yolda kim bana yardımcı olur?”

Kâle'l-havâriyyûne nahnu ensârullah.
“Biz Allah’ın yardımcıları olacağız. Tamam, oluyoruz.”⁹ demişler.

Demek ki bu insana güç kuvvet veriyor. Sonra Peygamber Efendimiz buyuruyor ki bir hadîs-i şerîfnde;

“Bir insan bir yola gitse, bir kişi oldu mu şeytan onun hakkından gelir; vesvese verir, tehlikeye düşürür. İki kişi oldu mu şeytan onlara musallat olur. Üç kişi oldu mu grup teşkil ederler, şeytan onların yanına yaklaşamaz.”

Demek ki grup hâlinde olmanın bereketi vardır. O halde grup hâlinde olun, gruptan ayrılmayın.

Soru: İhvan kardeşlerimizi diğer mü’min kardeşlerimizden daha çok sevmemiz İslâmî midir?

Cevap: Tabii yakınlıklar farklıdır. İnsan elbette en çok annesini babasını sever, kendi

---

⁹ 3/Âl-i İmrân, 52.

öz evlâdını sever. Tarikat kardeşi de yoldaki arkadaşı olduğu için ona özel bir ihtimam, ilgi, sevgi göstermesi lazım.

Soru: İhvânımızın grup taassubunu eleştiren müslümanlar tanıyorum.

Cevap: Bu grup taassubu değildir. Taassub dememek lazım. Muhabbettir. Taassub birçok grupta görülüyor, biz de rahatsızız. Hatta bunu muhtelif şekillerde daha önceki vaazlarımızda dile getirdik, söyledik. Müslüman müslümanı kardeş bilecek. Hepimiz kardeşiz. Ama kendi yakın grubu ile ilişkileri daha sıkı olduğundan onunla özel muhabbeti olacak, o ayrı. Biz grup taassubunu sevmediğimiz için bu Özelif sitesini kurduğumuz zaman her gruptan insanı aldık, her gruptan insanı davet ettik; “Şurada bir muhabbet olsun, müslümanlar birlik beraberlik içinde olsun.” diye. Başka faaliyetlerimizde de aynı [uygulamayı] yapıyoruz. Müesseselerimizde de başka gruptan insanları istihdam ediyoruz. Bazıları var, bir müessesede kendisi mesela müesseseyi elde etmiş, falanca okul veya

falanca müessese, orada bizim ihvânımız var; hemen onu çıkartıyor, “Sen oradansın.” diye. Bu taassuplar doğru değil tabii. Biz onu sevmiyoruz. Esas itibariyle müslümanlar kardeştir. Tarikat kardeşliğinin yakın, sıcak ilişkilerini de hoş görmek, ona da riayet etmek lazım.

Soru: İbn Teymiyye ile ilgili değişik yazılarla karşılaştım. Bilgili birisi olmadığım için farklı yorumları değerlendiremedim. Şu anda okumam gereken daha önemli acil konulardan olduğundan bu konuyu araştırmaya vakit ayırmak istemiyorum. İbn Teymiyye ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

Cevap: İbn Teymiyye Hanbelî mezhebinden bir kimsedir. Çok okumuş, çok tenkitlerde bulunmuş, tenkitlerde isabet ettiği olmuş, hata ettiği olmuş. Her birimiz kendi mezhebimiz büyüklerini okursak, böyle ihtilaflarla uğraşmaktansa büyük alimlerin eserlerini okuyarak çalışmak daha iyi olur.

Geçen gün Şile’de Diyanet’in bir kitabı elime geçti, satın aldım. Muhammed Zâhid-i Kevserî diye bizim dergâhımıza bağlı Düzceli

bir büyük alim var. *Makâlât* diye bir kitabı da Mısır'da neşredilmiş, üç parmak kalınlığında. Mısır alimleri, Ezher'in profesörleri hepsi kendisine hayran. Büyük alim. Onun eserini bizim fakülteden profesör iki kardeşimiz - onlar da benim talebemdi- neşretmişler, tercüme etmişler. Hoşuma gitti. Baktım, ne kadar büyük alimler imiş, ne kadar ince meseleleri incelemişler...

İnsan tabii Hicaz'a gidiyor, hac yapmaya gidiyor; Harem-i Şerif'te bakıyorsunuz İmâm-ı Âzam Efendimiz'e hücum ediyorlar veyahut İmam Mâturidî hazretlerine hücum ediyorlar veyahut mezhep taassubu yapıyorlar. Bunlar doğru değil. Onlardan dolayı da birçok kimsenin gönlü böyle bulanıyor, kafası karışıyor; "Efendim şu şöyle mi, bu böyle mi?.." Ama bizim alimlerimiz gerçekten yedi-sekiz asır İslâm âleminin en büyük kitlelerine çok büyük hizmetler vermişler ve çok eserler yazmışlardır. Onları bîtaraf olarak okuduğu zaman o iftira gibi tenkitlerin haksız olduğunu görüyoruz. Mesela İmâm-ı Âzam'ın hadis bilmediğini, mezhebini hadise

dayandırmadığını filan söylüyorlar; ama ispat ediliyor ki öyle değil. Şahane kitaplar yazılmış, *Nasbu'r-râye* gibi eserler yazılmış. İnsan onları okursa yersiz tenkitlerden kurtulur.

Bu gibi şeylerle uğraşmayın. Kendi mezhebimizin büyük eserlerini, herkesin kabul ettiği büyük alimlerin eserlerini okuyun. Mesela bu *Nasbu'r-râye*'yi yazan şahsı herkes çok methediyor, "Çok büyük alim." diye. Onu okuyun. O zaman göreceksiniz ki Hanefî mezhebinde de bütün [hükümler] hadîs-i şerîflerden nasıl güzel çıkartılmış, nasıl takvâ esasına göre yapılmış, anlaşılacak.

Soru: Saati sağ kola mı, sol kola mı takalım?

Cevap: Hocamız sağ kola takılmasını severdi. Mehmed Zahid Hocamız şöyle bir hatırasını anlatmıştı:

Suud'a gitmiş. Oradaki talebelerle konuşmalar yapıyormuş. Bakmış ki onlar saati sağ kollarına takıyorlar.

"Niye sağ kolunuza takıyorsunuz?" demiş.

“Efendim sağ kol daha Őerefliden olduğundan takıyoruz.” demişler.

Őuurları Hocamız’ın hoşuna gitmiş. “Aferin, bak öyle bir Őuura sahipler, her Şeyi ölçüp biçip öyle yapmaya çalışıyorlar.” diye böyle söylemiŐti.

Kendi seviyor. Fakat sağ eliyle çalışan insanın saati bozular. Demirci mesela tak tak tak vurdukça o sarsıntıdan [saat] bozular. Sağ el fazla faaliyet gösterdiği için çarpma vesaire fazla olabilir. Ondan saatlerin esas yapılıŐı da sol kola göre yapılmıŐtır. Saat hassas bir âlet olduğundan, çok çalışan kola değil de [sola takılır.] Kurmaları filan dikkat edilirse sol kola göredir. Sağ kola taksanız kurması buradan biçimsiz olacak gibidir. Ben de onun için yapılıŐına uygun olarak, biraz da sağ kolu fazla kullandığım için, bu tarafa takıyorum. Bunlar mühim değildir, içtihat meselesidir. İyi bir kanaatle öyle de yapabilir bir insan, iyi bir kanaatle Şöyle de yapabilir, “Benim durumum Şudur, Şöyle yaparım.” da diyebilir. Tabii farzda, sünnette, Allah’ın emrinin olduğu yerde değil de bu gibi serbest konularda...

Soru: Hanefî mezhebine göre amel ediyorum. Fakat dişimde dolgu var. Gusül abdestime mâni oluyor.

Cevap: Hayır, mâni olmaz. Hanefî mezhebinde de mâni olmaz, Şâfî mezhebinin içtihadına göre niyet etmeye de lüzum yoktur. “Öyle yapabilir miyim?” diyor. Gerekmez. Hanefî olarak kalır ve diş dolgusu zarar vermez, abdesti de olur, guslü de olur.

Soru: Birisi imamlık imtihanını kazanmış. “İmamlık yapmıyorum. Yapayım mı?” diyor.

Cevap: Ben olsam balıklama atlarım.

Soru: Evlenmem hakkında ne dersiniz?

Cevap: Ona bir şey demeyeceğiz. Tabii o da Peygamber Efendimiz’in sünnet-i seniyyesi...

İmamlığa Hocamız çok teşvik ederdi. İmamlık çok kıymetli bir meslektir muhterem kardeşlerim; çok şerefli, çok kıymetlidir, çok üstündür, çok sevaplıdır. Keşke bütün kardeşlerimiz böyle vazifelerle İslâm’a hizmet etse. Cami emrinde, her şey emrinde, mihrap elinde, minber ayağının altında, kitap

önünde... Durmasın, dinlenmesin, İslâm'ı anlatsın. İmkân var. Mekân da var, zaman da var, her şey var. Camide maaş da alıyor. Bir de evi de olabiliyor. Daha ne ister insan?

Bundan âlâsı can sağlığı.

Soru: "Dört çocuğum var. Apartmanda kirada oturuyorum..." diye başlıyor birisi... Özel bir arsası varmış. "Buraya ev yapayım mı? Çocuklarımız apartmandaki komşuları rahatsız etmesin diye düşünüyorum." diyor.

Cevap: Bir insanın arsası var da ev yapma imkânı varsa kendi arsasında ev yapmasını tavsiye ederim. Biraz da birkaç karış toprağı oldu mu oraya nane maydanoz eker, kurban bayramı olduğu zaman kurbanını bahçesinde keser, kimseyi de rahatsız etmez. Apartmanı sefer taşı gibi düşünüyorum, kat kat böyle... Hiç sevmiyorum. Apartman şahsen benim hoşuma gitmeyen bir şey. Müstakil ev sahibi olmasını tavsiye ederim.

Soru: Birisi rüyada görmüş; biz biraz azarlamışız...

Cevap: Tabii “Mürşidin iltifatı öldürücü zehirdir.” derler. Azarlaması hayra alâmettir, düzelmesine vesile olur. Çünkü iltifat ettiği zaman müridin nefsi kabarır, kendisini bir şey sanır. Halbuki hiçbirimiz bir şey değiliz, hepimiz zerreyiz hepimiz zerre-i nâçiziz. Bir şey sandı mı insan Allah’ın rahmetinden uzak olur. O bakımdan kusurlarını düzeltmeye çalışsın.

Soru: Dayı kızı ile evlenmek uygun mudur?

Cevap: Olabilir. Dayı kızı, amca kızı ile evlenmekte şeriat bakımından bir mahzur yoktur. Dayısının kızı, olabilir. Yani annesi ile ötekisi kardeş; kardeşlerin çocukları birbirleri ile evlenebilirler, onun mahzuru yok. Muharramâttan değildir.

Soru: Toplumumuzda bazı insanların cinlerle ilişki kurarak bazı insanlara kötülük yaptıkları mâlum. Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem’e bile büyü yapılmış. Eğer böyle bir kötülüğün olduğunu tahmin ediyorsak bundan nasıl kurtulalım? Bu tür büyüleri çözebildiğini söyleyen hocalara

gidebilir miyiz? Kendimi böyle bir etki içinde hissediyorum. Lütfen bana dua edin.

Cevap: Bu gibi hocaların mesleği, kendisine gelip böyle bir soru sorulduğu zaman; “Tamam, sana büyü yapmışlar, çok fena; gel hemen şunu düzeltelim, bunu düzeltelim...” Klasik [durum] bu oluyor. Böyle olmasa bile böyle diyorlar. Ben onlara itimat etmiyorum şahsen. Gidilmesine de taraftar değilim. Zaten “[Kim] bir kâhinin, kehanette bulunan bir insanın söylediği şeyi, ‘Hakikaten öyle ya, ben de öyle benzer bir şey gördüm.’ diye tasdik ederse Muhammed’in getirdiğine küfretmiş olur.” diyor Peygamber Efendimiz bir hadîs-i şerîfinde. Onların başlı başına bir gücü kuvveti yoktur, Allah’a tevekkül edenin yâveri Hak’tır. Onun için, Allah’a tevekkül edersiniz, Allah’a sığınırısınız, *Âyete’l-kürsî* okursunuz, *Kul hüvallah, Kul eûzü bi-rabbi’l-felak, Kul eûzü bi-rabbi’n-nâs* okursunuz. *Eûzübillâhimineşşeytanirracîm* diyorsunuz, “Racîm olan şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım.” diyorsunuz.

Neden?

Sizi korusun diye. Bunu dediğiniz halde korumayacak diye düşünmek câiz mi, doğru mu?

Koruyacak. Koruyacağı için “Bunu okuyun.” diye bildirmiş. Onun için, Allah’a sığınırırsınız. *Kul eûzü bi-rabbi’l-felak, Kul eûzü bi-rabbi’n-nâs, kul hüvallahu ehad* cinlere vesaireye karşıdır. *Âyete’l-kürsî, Fâtiha*, bunları okursunuz, hiç tesiri olmaz.

O hocalara gitmeyin. Onları tasdik de etmeyin. Onlar hoca da değildir de, yani cinci minci...

Soru: Çok istediğim halde çalışmak içimden gelmiyor. Halbuki sınıfı geçmem lazım...

Cevap: İşte bu hâlis muhlis “tembellik” denilen, “şeytanın aldatması” denilen sâfi böyle süzme bir şeydir. İşte böyle olur bu tembellik denilen şey; hiç insanın içine çalışmak gelmez.

Muhterem kardeşlerim!

Bir kere şeytan üzerinizden gitsin diye abdest alırsınız, iki rekât namaz kılırsınız,

Allah'a sığıyorsunuz. Oturursunuz, kendinizi zorlarsınız. İbadetlerin hepsi zorlamalıdır, sevabı oradadır. Savaş da zorlamadır, oruç da zordur, hac da zordur, namaz da, abdest almak da... Kolay mı kış günü abdest almak? Kolay mı uykuyu bölmek? Kolay mı kar kış kıyamet, 0 altı 15, 20, 30 derecede camiye gelip namaz kılmak?..

Meşakkatlilere alışacaksınız. Allah için meşakkate sataşıp girişeceksiniz. İmanın tadını o zaman duyarsınız. Allah için bir fedakârlık yaptığınız zaman tadını duyarsınız.

Şeytan yalnız bu tembelliği vermesin diye abdest alın, iki rekât namaz kılın, eûzü besmele çekin, büyüklerimize bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs-ı Şerîf* gönderin, öyle oturun. Sıkıştırın, kendinizi zorlayın. Anahtarı başkasına verin, odadan dışarı kilitlesin sizi, çıkmayın; şu vakitten şu vakite kadar çalışın. Böyle zorlamalar... Baktınız nefsiniz kuvvetli, iradeniz zayıf; zorlayın kendinizi, söz vermeyin kimseye, randevulaşmayın. Odanızda durun, arkadaşınıza deyin ki; "Beni şu vakite kadar buraya kilitleyin, çişimi

yapsam bile dışarı çıkarttırmayın.” Üstünden kilitlesin, orada çalışın mesela... Böylece yavaş yavaş alışırsınız.

Çalışma da bir alışkanlıktır, ilk başta zor gelir. Çalışmaya alıştığınız zaman, ondan sonra da bir lezzet gelir insana, bu sefer çalışmayı seversiniz, uyku uyumazsınız. Benim rahmetli annem yanıma gelirdi; “A evlâdım, hadi biraz yat, uyu...” derdi. Ben “hı hı” derdim, yine masada çalışırdım. Oturmazdım, ayak üstünde çalışırdım. Turan Tan’ın matematik kitabının bütün formüllerini, problemlerini çözerdim. Çözemediğimi de rüyada çözerdim. Uğraştım uğraştım, kafam şişti, artık yapamadım... Böyle oldu, yani rüyada çözüm yolunu bulup çözdüğüm matematik problemi oldu.

Bu uykusuzluğa nasıl katlanıyor insan?

Çalışmaya da alışıyor ve onu da seviyor. Tembelliği sevdiği gibi çalışmayı da sevdirmek için biraz gayret göstermek lazım. Bu biraz zorlamayla oluyor. İnsan hakikaten istemez; “Bugün canım hiç istemiyor...” esner, gerinir,

kolunu kaldır... Hâlis muhlis tembellik...
Çalışacak!

Soru: Bir gelinin beyinin yanında kayınpederinin ve kayınbiraderlerinin yanına çıkması uygun mudur, ikrâmda bulunabilir mi?

Cevap: Çıkar ve ikrâmda bulunabilir. Tabii örtülü olarak; başı örtülü olacak, uzun bol kıyafet giymiş olarak çıkar.

Soru: İmam-hatip ikinci sınıf; üniversiteye mi hazırlanayım yoksa imam mı olayım?

Cevap: İmam olsun, üniversiteye hazırlansın. Hizmeti bir taraftan yapmaya başlasın, bir taraftan da açık öğretim haftanın bazı günlerinde izin alarak vazifeyi götürsün.

Soru: Şu anda ben bir üniversitede okumaktayım. Buraya gelmeden evvel burada okumak istiyordum fakat şu anda içimden bir ses; “Buraya niye geldin? Başka yere git.” demekte. Ne yapayım?

Cevap: Bu vesvesedir. Başladığı işi insanın bitirmesi gerekir. Mesela nafile bir namaza başladınız; “Vakit müsait, gitmeme bir saat

var, şurada Allah rızası için iki rekât namaz kılayım.” Yarıyolda bozuldu, hani abdesti kaçıyor, kanıyor [vesaire] bir şey oluyor, bozuldu. Ne yapacak?

Şimdi bu namazı ödeyecek, gidecek abdestinin alacak, kılacak. Farz değildi ama başladı, kendisine mecbur etti, artık onu ödemesi lazım, yeniden kılması lazım gelir.

Onun için, madem fakülteye başlamış, isteyerek gelmiş, bundan sonrası vesvesedir, başladı mı bitirmesi lazım.

Soru: Muhterem hocam, şehvetten kurtulmanın çareleri nelerdir?

Cevap: Şehvetten kurtulmak gaye değildir; çünkü şehveti insana Allah lazım olduğu için vermiştir, gerektiği için vermiştir. Evlenecek tabii, çoluk çocuğu olacak diye vermiştir. Bütün varlıklar böyledir. Tenasül, gelişme ve üreme tabîî bir olay olarak, Allah'ın yarattığı bir hâdise olarak bunun üzerine dönüyor. Bunun meşru yoldan karşılanması lazımdır. Bunun meşru yoldan karşılanması evlenmektir. Onun için, ben şahsen kendi

çocuğuma lisedeyken evlendirmeyi teklif etmiştim. Babalar evlatlarını erken evlendirmeye gayret etsinler. Durumu müsait olanlar da evlensin. Evlenecek durumu olmayan hakkında Peygamber Efendimiz; "Çok oruç tutsun. Çünkü oruç insanın nefsini kırar ve bu gibi arzularını azaltır." diyor. Bir kere çok yemesin, az yesin, özellikle akşamları az yesin. Gündüzleri oruç tutsun. Evlenemeyecekse, sabretmesi gerekiyorsa, ileriye dönük vakit daha varsa o zaman oruç bir çaredir. Nefsi kuvvetlendirmeyecek gibi yemeğini azaltması uygundur. Abdestli gezmesi uygundur. Çok uyumaması uygundur. Bir de oyalayıcı bir çare olarak dersine vesaireye kendisini çok verip onun içinde böyle kendisini avutması uygun olur.

Soru: Muhterem hocam, Özal'ın ölmesinde Amerika'nın parmağı olabilir mi? Türkiye'nin yakın geleceği hakkında bilgi verir misiniz?

Cevap: Yakın geleceği, uzak geleceği için dua ederiz. Lâ ya'lemu'l-ğaybe illa'llâh, Allah

bilir. Allah'ın bazı kulları da Allah bildirdiği kadar bilir. Allah hayırlara döndürsün.

Tabii dünyada her şey olabiliyor. Şimdi 'fıs fıs'lar, spreyleyler çıkmış. Getiriyorlar, adamın burnuna bir 'fıs' yapıyorlar, bayılıyor. Geçenlerde Almanya'da bir işçimizi duvar kenarında Alman genci böyle bir spreyle öldürdü. Yani yakından [sıkınca] bazıları öldürücü oluyor. Veyahut hastaysa insan o doz aşırı geliyor, ölmesine sebep olabiliyor. Böyle şeyler her zaman mümkündür. Onun veya bunun, Ermeni'nin veya Rum'un vesairenin parmağı olabilir. Zaman gösterecek. Öyle bir şey olduğunu sanmıyorum. Yorgun geldi, şişman, zaten kalp ameliyatı vesaire geçirmişti... Allah bilir, Allahu âlem, herhalde değil.

Soru: "Allahu Teâlâ boğazından haram lokma geçene hayırlarını nasip etmez, o insan felah bulmaz." diye okuduk. Bu durumda haram yemiş olma şüphesi olan bir insanın Allah'ın rızasını ve ikrâmını kazanması için hiç şansı yok mu? Ne yapmalı?

Cevap: Önemli mühim bir konu bu. “Haram bir lokma yendiği zaman 40 sabah namazı kabul olmaz.” diye hadîs-i şerîf var. İnsanın tüyleri diken diken oluyor. Sabredecek. Demek ki aylar geçecek, sabredecek. O arada da haram yememeye dikkat edecek. O müddeti böyle dengeli bir şekilde doldurmaya gayret edecek. Ondan sonra bir daha harama, günaha bulaşmamaya gayret edecek. Çok zordur. Haramın temizlenmesi çok zordur, muhterem kardeşlerim. Birisinden alınmış bir şeyse onu sahibine verilecek, özür dilenecek, helalleşilecek. Alınan verilen bir şey değilse onun için sadaka verilerek af dilenecek.

Soru: Bir kardeşimiz rüyasında Abdulkâdir-i Geylânî hazretlerini görmüş. Kendisi bir Nakşî şeyhine bağlı. Bu kardeşimiz İslâm’a ve tasavvufa yeni girmiş. Gördüğü bu rüyaya bir mâna verememiş. “Bu rüyadan nasıl bir mâna çıkarayım?” diye size sormamı istedi.

Cevap: Abdulkâdir-i Geylânî hazretleri de evliyâullahın büyüklerinden, mürşitlerimizden

birisidir. İnsan iyi bir derviş olunca tabii bütün Allah'ın sevgili kullarını sevmesi lazım, isterse kendi tarikatinden olsun isterse olmasın. Böyle şeyler olabilir. Bir zaman gelir, hepsini sevmeye başlar. Hepsinin sevgisine de mazhar olabilir. Ya bu kardeşimiz iyi bir kardeşimiz olduğundan, Abdulkâdir-i Geylânî hazretlerinin hoşuna gidecek bir şey yaptığından, bir yerde bir sözü, bir işi olduğundan o görünmüştür. Veya rüyada gördüğü zaman söylediği şeylerin bir mânası vardır. Rüya teferruatlı dinlenirse anlaşılır. Bu kardeşimiz Nakşî şeyhine bağlıymış. Bizim Türkiye'deki Nakşî tarikatının umumiyetle [silsilesi] Hâlid-i Bağdâdî Efendimiz'e, oradan da İmâm-ı Rabbânî Efendimiz'e kadar gider. İmâm-ı Rabbânî Efendimiz'den beri bizim Nakşî tarikatiyle Kâdirî, Kübrevî, Sührevî, Çeştî tarikatleri beraber gidiyor. Aynı zamanda Abdulkâdir-i Geylânî hazretleri de şeyhi, piri olduğundan görünmüş olabilir.

Soru: Nişanlı olanların imam nikâhı yapması günahlardan kurtulmaya vesile olması bakımından uygun mudur?

Cevap: Bunun önemini ve ciddiyetini anlayamıyorsa yapmasın. Mesafeli dursun. Herkes nişanlılık devresi geçirdi; ille böyle konuşmak görüşmek diye bir şey olmadan nice insanlar evlendi. İmam nikâhı, devlet nikâhı, resmî nikâh vesaire... O ona; “Evet, vardım.” “Aldım.” dedi mi iki kişi evlenir. Bunun lamı cimi olmaz, ciddidir. Mükellefiyetleri vardır; mehri vardır, vesairesi vardır. Nikâh sonradan bozulursa onların ödenmesi filan gerekebilir. Ciddiyetine inanıyorsa, yapabileceklerse olur. Yoksa nişanlı dururlar, vakti gelince nikâhlanıp evlenirler.

Soru: Ailem evlenmeme izin vermiyor. Ne dersiniz?

Cevap: Neden izin vermiyor? Yaşı mı gelmemiş? İşi mi yok? Parası mı yok?

Parayı onlar verecekse tabii izin vermiyorsa olmaz. Ama kendisinin işi gücü, tahsili tamamsa onların evlenmesine izin vermemesi doğru olmuyor. Evlenecek, onunla beraber aileye yük olacak. Onlar da “yapamayız” diyorlar. Tabii biraz çalışsın,

kendisi çoluk çocuk geçindirecek kazanca nâil olsun.

Soru: Vesveseden ve kötü zandan nasıl kurtulabilirim?

Cevap: İmam Gazzâlî'nin *Ihyâ-u Ulûm*'unda o bölümleri okuyun bakalım, biraz güzel güzel şeyleri öğrenmiş olursunuz.

Soru: Lisede tebliğ vazifemizi yerine getirmeye çalışıyoruz. İlim ve bilgi eğilimi yok. O kadar çok uğraşmamıza rağmen "Kitap okuyun, şöyle yapalım, böyle yapalım..." diyoruz, olmuyor. Hatta istişarelerde görüşmemize rağmen herkes bu konuda soğuk, birkaç kişi hariç...

Cevap: Fazla yük yüklediniz mi insanlar yapamaz. Küçük şeyler yükleyeceksiniz. "Bir haftaya kadar şu işi yapın." Tek bir konu. Onu yaparlar. Ama böyle fazla şey söylediğiniz zaman olmaz. Onun için, ölçülü yük yüklemek lazım.

Soru: Hz. Fatıma validemiz ölmeden önce vasiyetinde; "Ben öldükten sonra tabutumu gece kaldırın; çünkü tabutumu nâmahremler

görebilir.” demiş. Hz. Fatıma validemiz böyle söylemesine karşı bugünün müslüman kadınları nasıl? Mesela ağaç dikme merasimine kadınların gelmesi hâlini nasıl düşünüyorsunuz?

Cevap: Ağaç dikme tabii hayırlı sevaplı bir şeydir. Olabilir. Peygamber Efendimiz’e sormuşlar; “Kadınlar kabirleri ziyarete gelebilir mi?” diye. Fitne bahis konusu olmadığı zaman ona da müsaade etmiş. Yani örtülü olmak şartıyla hayırlı işleri, ziyaretleri, hasta ziyaretleri gibi şeyleri yapabilir.

Soru: Tevekkül sahibi olmak için ne yapmak, nasıl davranmak gerekir?

Cevap: İmam Gazzâlî’nin [*İhyâ*’sında] tevekkül bahsini okuyun. Faydası olacak inşaallah.

Soru: Birisi rüya görmüş. Peygamber Efendimiz’e birisi kötü söz söyledi diye o da ona vurmuş.

Cevap: Demek ki o şahıs hakkında bir işarettir. O kötü söz söyleyen kimsenin bir

kötü durumu olduğuna işarettir. Onun terbiye edilmesi ve nasihat edilmesi lazım.

Soru: Ben namazı Şâfî mezhebine göre kılıyorum. Ama kaldığım yurttta bütün arkadaşlarım Hanefî mezhebine mensuplar. Ben onlarla namaz kılarken Hanefî mezhebini mi taklit edeceğim, yoksa Şâfî mezhebine göre kılabilir miyim?

Cevap: Abdest almakta Hanefî mezhebinin şartlarına riayet edersiniz, namaz kılmakta kendi [mezhebimize] göre kılabilirsiniz.

Soru: Türk parası değer kaybediyor. Onun için parayı altına veya dövize çevirmekte sakınca var mıdır? Faize girer mi?

Cevap: Girmez. Çevrilebilir, olabilir.

Soru: Bizim dışımızdaki insanlara, arzu edenlere yolumuzu anlatmaya, sevdirmeye nereden nasıl başlayabiliriz?

Cevap: Sizin gönlünüzü yoklayın; sevdiğiniz şeyler nelerdir, onları anlatarak [başlarsınız.] Size tesir eden, sizi sevindiren şeyler onları da sevindirecek demektir.

Büyüklerin menâkıbını, evliyâullahın hallerini anlatırsınız, onlar da faydalı olur.

Soru: Sigara içen kardeşlerimize bırakmaları için bir tavsiyede bulunur musunuz?

Cevap: Hararetle ve şiddetle tavsiye ederim. Sigara içmeyin! Çünkü zararlıdır. Falanca adam şöyle demiş, “mekruhtur” demiş, içilebilirmiş... Veya falanca içmiş, filanca içmiş... Bunların hepsi bir tarafa; zararlıdır. Ciğerlere zararlıdır. Kanserojendir. İnsanı vebal altında bırakır. Masraftır. Sıhhatini etkiler. Nefesini tıkar. Bırakmanız lazım.

Soru: Dünyanın çeşitli bölgelerinde mazlum müslüman kardeşlerimize kuruluşlarımız ne ölçüde yardım ediyor? Lütfen belirtir misiniz?

Cevap: Ne diye belirtelim?

Hayırlar gizli olur. Burada sayıp döküp [açıklayacak mıyız?]

“Şuraya şunu gönderdik, bunu gönderdik...”

Allah'a hesap veririz. Sen kendine bak. Soruyu soran kendisi ne yapıyor?

Bizim kuruluşlarımız bir şeyler yapıyor, tabii yapacak. Yapması lazım. Herkes kendisinin ne yaptığını düşünsün. Başkasına da yaptığını söylemesin.

Ancak [şu bakımdan] söyleyebilir; “Bak şurada şu hizmet var, bu yapılsın.” diyebilir.

Ama şöyle söyleyebiliriz. Tabii para gönderiyoruz, silah alsınlar diye. Arkadaşları gönderiyoruz, moral takviyesi olsun, orada çalışsınlar vesaire diye... Hoca gönderip onların gerçekleri öğrenmesine çalışıyoruz. Çeşitli tarzda hizmetler yapılıyor. Bunlar bilinsin, böyle yapılsın diye bunları da cins olarak söylemek mümkün.

Soru: Vade farkı haram mıdır? Yani “Mal için peşin verirken şu fiyat, bir sene sonra olursa şu fiyat.” demek faiz midir?

Cevap: Hayır. O pazarlık sayılır. Henüz alış veriş tahakkuk etmemiştir, teşekkür etmemiştir. Hangi şartı kabul ederse o şart üzerine satış yapılacağı için o faiz sayılmaz.

Ama alış veriş tahakkuk ettikten sonra adam vereceği parayı geç verse onun üzerine fiyatı değiştirmeye hakkı olmaz. nk pazarlık yapılmıştır, iş bitmiştir. Ondan sonraki değişlik, arttırma faize girer.

Misalle şöyle anlatayım: Bir adam bir buzdolabını satıyor. Diyor ki; “Peşin olursa bir milyon lira. Vadeli olursa bir buçuk milyon lira.” Tamam, hangisini istersen al. İstersen bir sene sonra ödemek üzere bir buçuk milyon liraya al. İstersen peşin para de, bir milyon liraya al. Bu henüz daha konuşma safhasındadır. İnsan ticarete de pazarlık yapıyor, üç aşağı beş yukarı anlaşıyorlar. Hangisiyle anlaştıysa anlaştı. Mesela “peşin vereceğim” dedi, buzdolabını aldı. Alış veriş tamam oldu. Ertesi gün geldi; “Ya ben sana bir milyon lira verecektim ama işte evdeki parayı hanım harcamış, yanımda para yok, üç ay sonra verebileceğim. Ancak ikinci emekli maaşımı aldığım zaman verebileceğim. şu anda param yok.” şimdi artık buzdolabına bir fiyat farkı ekleyemez.

Neden?

Satış tamam oldu. Bu vadeden dolayı eklediği şey faizdir.

Ama satış tamam olmadan “Şöyle alırsan fiyatı şudur, böyle alırsan fiyatı budur.” demek, o faiz olmuyor. Çünkü satış henüz daha teşekkül etmemiş, ortada bir şey yok.

Soru: Altın kaplama çatal kaşık kullanılabilir mi?

Cevap: Kullanılabilir. Çünkü altının kendisi haramdır. Tamamen altın olması haramdır. Kaplama çok kıymetli değildir. Ama mütevâzı [eşyalar] kullanmak daha iyidir.

Soru: Tasarruf için aldığımız yabancı paralardan artış faiz olur mu?

Cevap: Hayır. Çünkü bir malı kendi cinsinden daha fazla bir şeyle almak, değiştirmek faizdir. Sen dolar veriyorsun Türk parası alıyorsun, mark veriyorsun Türk parası alıyorsun, cins farklı olduğundan onda satıştır, o [faiz] olmaz. Rayiç bedelle satıştır, faiz sayılmaz. Ama 100 lira Türk parası verip de bir adama beş gün sonra 105 lira almaya kalkarsan

cins aynı olduğundan o zaman faiz olur. İşin inceliği budur.

Soru: İslâmiyet'te tesettüre riayet etmeyen yakınlarımız var. Bunları ikaz ettiğimiz halde bir düzelme olmuyor. Bunlara karşı nasıl davranmamız lazım?

Cevap: Tatlı tatlı nasihate devam etmek lazım. “Bak, yine örtünmedin ama bir gün bunun cezasını çekersin. Örtünürsen şu sevabı kazanacaksın. Ne diye bu hususta şeytana uyuyorsun? Niye Allah'ın emrini tutmuyorsun?” Her seferinde söyleyeceksiniz.

Neden?

Çünkü o her seferinde emri tutmuyor, o emri tutmamakta her seferinde devam ediyor. Siz de nasihati her seferinde söyleyeceksiniz.

Soru: Benim annem çok dindar bir kadın. Fakat bir türlü işten başını alıp da namaz kılamıyor. Daha doğrusu namaz kılmayı öğrenmekte zorluk çekiyor. Lütfen dua edin de namazı öğrensın.

Cevap: Dindarlığın ilk şartı namazdır. Allah'ın âhirete göçen bir insandan ilk soracağı

şey namazdır. Namazı kıldı mı kılmadı mı? Oradan temiz çıkarsa öteki hesabı kolay olur. Onun için, namazın önemini anlatacak hadîs-i şerîfleri annesine anlatması lazım.

Soru: Laikliği savunmak, “Laiklik iyidir.” demek insanı küfre götürür mü?

Cevap: Devlet laik oluyor.

Neden?

Kimsenin inancına karışmıyor; herkes kendi inancını kendisi tayin etsin, inansın diye bîtaraf duruyor. Ama kişi dindar olur. Kişi laik olmaz. Kişi muhtelif inançların karşısında orta yerde nötr durursa o dinsiz olmuş olur. Kişinin bir dininin olması lazım. Onun için, laiklik kişiler için değildir. Laiklik yukarıdaki yöneticinin herkese eşit davranması içindir. Bu iş anlaşılmamıştır. Burada tam tersine uygulanıyor. Başörtüye müdahale ediliyor, sakala müdahale ediliyor... Kişinin kendisinin dindar olması lazım.

Laiklik aslında müdafaa edilmez. Bir müslüman İslâm'ı müdafaa eder, başka hiçbir şeyi müdafaa etmez. İşin doğrusu budur. Ama

laikliğin anlayış ve anlatış şeklinden dolayı; “Müsamaha olursa iyi oluyor.” [deniyor.] Mesela tarikati tutan var tutmayan var, vehhabî olan var... “Sadece dinler arasında değil, aynı dinin içindeki nüans farklarını da hoş görmek [lazım.] Tabii aynı zamanda herkesin [inancına] saygı göstermek...” gibi anlıyorsa o zaman kısmen mazur olur. Yoksa “Bâtıl dinler de hoştur.” gibi bir mantık kabul edilen bir şey değil.

Soru: “Ben daha önce başka bir yere bağlıydım, sonra size bağlandım. Ama tam mânasıyla [bağlanamıyorum.] Eskisini de unutamıyorum. Ne yapmam gerekir?”

Cevap: Bir insanın bağlı olduğu bir yerden bir başka yere bağlanmasının bir sebebi olması lazım. Bu sebebin şeriate uygun bir sebep olması lazım. İnsan; “Bu adam şeriate uymuyor, İslâm’ı bilmiyor veya sahih el sahibi değil, sahte. Onun için ben bunu bıraktım, falancaya gittim.” der. Öyle değilse, yani normal ölçüler içinde mübarek insansa, o sebep var olduğuna göre değiştirmesinin üzerinde sebat göstermesi gerekir. Mesele bu.

Soru: Din ve politika üzerinde bir açıklama yapar mısınız? İslâm'da particilik var mıdır?

Cevap: İslâm'da dinin emirleri vardır. Allah'ın emirlerini tutmak vardır. Particilik, hizipçilik İslâm'da uygun görülmemiştir. Ama şimdi içinde yaşadığımız Türkiye'nin kanunlarına, şartlarına göre insanların seçilmesi için nasıl bir faaliyet göstermesi gerektiği kanunlarla tespit edilmiş. Herkes seçebiliyor, seçilebiliyor. Seçme ve seçilme hakkı var. O halde iyi insanı seçmeye çalışmak lazım. "Ben şunu seviyorum, şu seçilsin." diye iyilerin [seçilmesine] gayret göstermek lazım. O zaman İslâm'da particilik olmamakla beraber "Böyle bir program ortaya koyarak şöyle çalışayım, böyle çalışayım..." demek ana fikri önemli oluyor. O fikre göre çalışmak, "İslâm'a şöyle hizmet edeceğim, böyle edeceğim..." diye olursa olur. Ama partinin içindeki gaye maddeleri, çalışması ve istikameti İslâm'ın emirleriyle çatıyorsa o zaman olmaz.

Soru: Kadın kocasına ismiyle hitap edebilir mi?

Cevap: Bizim örfümüzde edeben etmemişler. Saygı, sevgi ve töremize göre bu böyle. Yoksa normal olarak edilebilir. Ama bizim örfümüzde ismen hitap edilmemiş. Babaya da hitap edilmez, kocaya da hitap edilmez. Babaya “baba” denir, “babacığım” denir, “efendi baba” denir. Hocaya da [hitap edilmez.] Örfümüzde saygı duyulan kimselere ismi söylemek ayıp gibi oluyor, kullanılmaz. Araplar’da da isim söylenmez, künye söylenir. Mesela “ya Muhammed” demez, “ya Ebe’l-Kâsım” derlerdi. Saygı ifade eden şekil ismini değil künyesini söylemektir. Her yerin tabii töresinin İslâm’da da bir değeri vardır. O bakımdan herhalde saygı ve sevgi gösterisi olarak ismiyle hitap etmeyip “efendi” filan demesi daha güzel olur. Ama şimdi millet artık askerlik arkadaşlığı gibi “Ahmet, Mithat gel, git...” vesaire, kadınlar bu töreyi yıktılar. İyi olmuyor. Eskisi daha güzel.

Soru: Ortaokula gidiyorum. Öğrenci olduğum için Cuma namazını kılamıyorum.

“Üç defa Cuma namazına gitmeyen münafık defterine yazılır.” deniliyor. Bunun hakkında ne buyurursunuz?

Cevap: Evet, bu bir derttir, beladır. Öyle hadîs-i şerîfler vardır. “Mazeretsiz üç defa Cuma’yı terk edenin kalbi mühürlenir.” Bu kötü bir durumdur. Bunun kaldırılmaya çalışılması lazım. Bu bir bela olarak müslümanların başına gelmiştir. Eskiden cuma günü tatildi, herkes Cuma’ya gidebiliyordu. Şimdi işler değişmiştir. Ama yeniden düzelebilir, bu mümkündür. Çünkü bunlar kulların koyduğu kâidelerdir. Ve bu gibi problemler de hangi yoldan çözülebilecekse çözülmeye çalışılması lazımdır. Rızî olmak doğru değil. Benim Cuma namazı farzımdır, eğer laik bir yönetimse benim ibadetime [saygı göstermesi] lazım. Benim memleketimde hıristiyan pazar günü kilisesine gidebiliyor. Cumartesi günü yahudi sinagoguna gidebiliyor. Yüzde 99’u müslüman olan bu ülkede ben cuma günü çok önemli olan Cuma namazı farzıma -gidilmediği zaman kalp mühürleniyor- gidemiyorum. Çünkü tatil

cumadan pazara kaydırılmış. Cumaya getir, ne diye pazara kaydırдың? Kim dedi sana “kaydır” diye?

Cumaya getir, müslümanlar gelsin, namazını kılsınlar. Bunun için de çalışmak lazım. Milletvekillerinin de bu hususta kanun teklifi yapması lazım. Geçenlerde birisi kanun teklifi yapmış, hiç kimse mecliste o oturuma gitmeyivermiş, kaytarmışlar, kaçmışlar. Çünkü gitseler, oy kullansalar çıkacak. Çıktığı zaman korkuyorlar. Orada bulunsalar çıkmasın diye menfî oy kullansalar, seçmenden korkuyorlar. Gitmemişler. Ama Allah’tan korkmuyorlar. Ya askerden korkuyor, ya devrimciden korkuyor, ya seçmenden korkuyor; ama Allah’tan korkmuyor. Olmayacak bir şey değil. Niye olmasın? Gayet kolay bir şey. İki dudak arasında bir şey. Şu kadar adam el kaldırırorsa; tatil pazar günü değil, cuma günü olsun. Ne olur? Sırplar müslümanları kesiyor, Ermeniler müslümanları kesiyor. Ne olur burada müslümanın gönlü oluverse? Burada da mı tepelensin müslümanlar?

Başını örtmeyecek, Cuma'ya gitmeyecek, ille şöyle olacak, böyle olacak...

Soru: Kötü bir alışkanlığım var. Çok uğraşmama rağmen bundan kurtulamadım. Kurtulmak için ne yapmalıyım? Dua edin.

Cevap: Kötü alışkanlığın cinsine göre çareler de değişir. Esas itibariyle abdest alırsınız, gusül abdesti alırsınız, iki rekât namaz kılarırsınız. Cuma geceleri dua edersiniz; “Bu [alışkanlıktan] kurtar beni yâ Rabbi!” diye. Çeşitli mânevî tedbirlerle kendinizi korumaya çalışırsınız. Abdestli olanın yanına şeytan sokulamaz. İnsan o zaman kötü şeyleri yapmaz.

Soru: Hıristiyan ve yahudi kimselerin hazırladığı bilgisayar programlarını para vermeden kullanmak kul hakkına girer mi? Bu programlar bilgisayar programcılarının işine yaramaktadır.

Cevap: Hâfız-ı Şirâzî diye bir şair var. İranlılar'ın böyle biraz içkiden bahseden gazelci bir şairi... Adı Hafız ama içkiden filan bahseden bir şair... Hâfız-ı Şirâzî derler.

Divan'ının başına, Yezid b. Muaviye'nin bir beyti var Arapça, onu almış. İran da tam Muaviye hazretlerine düşman, Alevî; o İran'da tutmuş *Divan*'ının başına o Yezid'in yani Hz. Hüseyin'i öldürten hükümdarın şiirini almış. Tabii kızmışlar, demişler ki;

“Ne diye bu şiiri baş tarafa aldın?”

Güya şaka yapmış:

“Kâfirin malı müslümana helaldir.” demiş. Böyle bir nükteyle işi [geçirtirmiş.]

Onlar bizim iliğimizi sömürüyorlar, her şeyi yapıyorlar; ne bulursa alırsa alır tabii...

Soru: Diş fırçası ve macunla ağız temizliğinin sağlanmasının fikhî hükmünü söyler misiniz?

Cevap: Diş fırçası olabilir. Çünkü “Diş temizlemek için misvak kullanmak gibi parmak kullanmak da câizdir.” diye hadîs-i şerîf var; el-Esâbiu mecre’s-sivâk diye... Demek ki mühim olan dişlerin temizlenmesidir, hangi şekilde temizlenirse olur. Mesela karbonat alsanız, tuz alsanız, dişlerinizi parmağınızla ovsanız, temizlense o da olur. Fırçayla da olur,

başka şeyle de olur. Ama fırça domuz kılı olmasın ve macunun içinde de haram bir malzeme olmasın diye dikkat edeceksiniz. Macunun içinde ne var? Haram malzeme var mı yok mu? Ona dikkat edin. Yoksa temizlik olur.

Bir de reklamlarda görüyorum: Diş fırçasını gösteriyor, üstüne kocaman solucan gibi diş macununu sıkıyor. Öyle uzun bir şey. O “Böyle çok harcayın.” diye israfı teşvik ediyor; ama öyle değildir. Fırçanın üstüne çok sıktığınız zaman iyi bir macun bile olsa ağızda tahrişat yapar, zararlıdır. Az kullanılacak. Hatta macuna hiç lüzum yoktur, lavabonuzda tuz veya karbonat bulunursa çok güzel temizler. Karbonattan bir miktar alırsınız, çok güzel parlatır. Diş parlatma tozları vardır, umumiyetle karbonattan meydana gelmiştir. Fazla para vermeye lüzum yok. Karbonat ucuz bir malzemedir ve dişlerin taşlarını da söker. Formülü dolayısıyla sarı taşlarını da zamanla söker. O bakımdan fırçanızı karbonata banıp iyi bir temizlik sağlayabilmiş olursunuz. Ama içinde haram malzeme olmayan, domuz

kılından olmayan bir fırçayla, macunla da dış temizliği olur ve ağız böyle misvaklanmış olur.

Soru: Tasavvufta ayağı kayan, şüphelere düşen bir kimse bu düşünceden nasıl kurtulur?

Cevap: Bu şeytanın bir oyunudur. Zikri çok yapması lazım. Zikre müdâvemet etmesi lazım. Abdestsiz gezmemesi lazım. Zihnine takılan konuda da kitaplar vardır. Mesela Allah'ın varlığına birliğine dair çok güzel kitaplar var. Kitapçada gider sorar. Allah'ın o varlığını güzel güzel anlatan kitapları okur. Gönlü mutmain olur.

Soru: Cehrî zikir esnasında ilahi söylenmesi, söylenmemesi nasıl olur?

Cevap: Zikir hafî olabiliyor, cehrî olabiliyor. *Hafî*, “gizli” demek. *Cehrî* “duyulur bir şekilde âşikâre” demek. Zikre başlanılıyor. Birisi de o konuda o esnada bir ilahiye başlıyor. Bu akli karıştırıyorsa, dikkati dağıtıyorsa söylenmemesi daha iyi. Fakat bunu çok ustaca yapabilen, zikrin de ahengine uydurup güzel bir tesir içinde söyleyebilenler de oluyor. Yani zikrin tesirini arttıracak ve insana huşû

duygusunu daha çok sağlayacak güzel bir ilahi ve ritme uygun bir tarzda söylenebilirse olur. Aksi takdirde [ahengi] bozuyor, iyi olmuyor.

Soru: Diş doldurtmak abdeste mani olur mu?

Cevap: Olmaz.

Soru: Sakal bırakmanın Hanefî mezhebine göre hükmü nedir?

Cevap: Sakal kazımak haram olduğuna göre sakal bırakmak gerekir. Hadîs-i şerîfte; “Bıyıklarınızı azaltın, sakallarınızı uzatın.” buyurmuştur. “Sakal kesilmesi dört mezhebe göre haramdır.” diye söylenmiştir.

Soru: Sakalı her gün kesmekle haftada bir gün kesmek arasında haram işlemek bakımından bir fark var mıdır?

Cevap: Çok işleme az işleme farkı olmuş oluyor. Üç defa beş defa işlemekle bir defa işlemek [farklı.] Bir de bu işi isteyerek yapmakla istemeyerek yapmak, mecbur olduğu için vazifesi dolayısıyla yapmak gibi farklar olabilir. Aslında sakal bırakmaya çalışması lazım.

Soru: Çok güzel haller yaşıyorum. Ama ne zaman mânen düzelsem akabinde düşüş yaşıyorum. Sebebi evlenememem. Nazar ber kadem, oruç, az yeme, hepsini denedim. Nefsimi dizginleyemiyorum. İrademi bu konuda sonuna kadar kullandığımda kalbim mutmain, mânen güzel...

Cevap: Allah yardımcı olsun. Tabii bu evlilik böyle bu yakın zamanda [zor] oldu artık... Üniversite bitecek, askerlik bitecek, doktora bitecek, ihtisas bitecek, Avrupa'ya gidecek gelecek, Amerika'dan âlet getirecek, kart alacak, tohuma kaçacak, ondan sonra evlenecek bizim beyzâde... 40 yaşına geliyor. Tabii problemler oluyor. Çabuk evlendirmek - Hatta büluğa erer ermez büyüklerimiz kızlarını evlendirmişler.- önemli. Herkesin buna gayret etmesi lazım.

Soru: Şeytanın vesveselerinden kurtulmanın yolları [nelerdir?]

Cevap: Şeytanın vesvesesinden kurtulmanın yolu Allah'a tevekkül etmektir.

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ

يَتَوَكَّلُونَ

*Innehû leyse lehû sultânun ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn.*¹⁰

Allah'a dayanacaksınız. Allah'a sarılacaksınız. Bu da zikirle olur. Tasavvufî vazifeleri yapmakla olur.

Soru: Kul hakkından bahseder misiniz? Bu devirde bu ortamda buna çok ihtiyaç var.

Cevap: Allah tevbe edildiği zaman günahları affediyor da kulların hakları kulların rızasına bağlı. Sen onun hakkını yemişsin, adam “Peki, affettim, bağışladım.” diyecek, o zaman affoluyor. Yoksa Allah affetmiyor. Kul affetmesi lazım. Kula gidilecek. “Ben senden şunu almıştım, al geriye. Beni affet.” diyecek. “Peki affettim.” diyecek. Bu bazen birisinin malını almak şeklinde olur. Adamın parasını yersin, borcunu vermezsin, tarlasından

---

¹⁰ 16/Nahl, 99.

meyvesini alırsın, ısırırsın, yersin, yutarsın... Kul hakkı böyle geçebilir. Bazen gıybet etmek şeklinde oluyor. Açıyor ağzını, yumuyor gözünü, falanca aleyhinde gıybet ediyor. Hakkı geçiyor. Onun için, hak geçirmemeye çok dikkat etmek lazım. Maddî mânevî hakları buradayken sahipleriyle konuşup helalliğini alıp âhirete götürmeden burada halletmek lazım.

Soru: Dua buyurunuz, bizler Rabbimiz'in huzuruna şehitler olarak ulaşalım.

Cevap: Âmin. Câfer-i Sâdık Efendimiz'in duası şöyledir: Allâhümme ahyinî saîden ve emitnî şehîden. "Yâ Rabbi! Beni saîd kul olarak yaşat. Şühedâ zümresinden olarak yaşat. Ve şehit kul olarak öldür."

İnsan cân-ı gönülden şehâdeti talep ederse, temenni ederse, nasip olmaz da yatağında ölmüş bile olsa Allah ona şehitlik mertebesini ihsan eder.

Soru: Azerbaycan'ın yanında savaşa girebilir miyiz?

Cevap: Tabii girilebilir. Durumu müsait olanların her yerdeki müslümanlara yardımcı olmaya çalışması lazım.

Ama Peygamber Efendimiz cihada gitmek isteyen bir kimseye sormuş ki;

“Annen baban var mı?”

“Var.”

“Peki, onlara bak.” buyurmuş o zaman.

İnsanın çeşitli görevleri var. O görevlere göre de birkaç kişiyle danışarak kendi başına karar vermemesi iyi olur.

Soru: İslâm’da aşk var mıdır? Yoksa muhabbet midir? Muhabbet mi var?

Cevap: İslâm’da aşk var; ama hangi aşk?

İslâm’da aşk vardır. Aşkın en büyüğü aşkullahtır, muhabbetullahtır. Ama bunun sorduğu herhalde bir kadını sevmek veya bir kadının erkeği sevmesi galiba... Bu nikâh olmadan yoktur. Yani meşru değildir, makbul değildir. Tabii insan nikâhlandığı bir kimseyi böyle bu derecede sevebilir. Bu bir gönül [meselesidir.] Nikâhlı olduktan sonra mesele

yoktur. Ama eğer kazâra, elinde olmayarak nikâhlanmadan yabancı bir kimseye böyle bir duygu ile bağlanmışsa o zaman sabretmesi, günaha düşmemeye dikkat etmesi lazım gelir. Bu hususta bir hadîs-i şerîf var. “Böyle bir kimse âşık olur da bunu saklarsa, günaha düşmezse, kendisini korursa, sabrederse, ölürse şehit olarak ölür.” diye hadîs-i şerîf de vardır. Mühim olan böyle bir duygu kalbine elinde olmadan *min gayri ihtiyârî* düşmüşse, bulaşmışsa, yangın ateş bacayı sarmışsa sabredecek. Öyle bir günaha düşmemeye dikkat edecek.

Soru: Esnafız. Çek ve senetleri faiz işleten bankalarda işlem yaptırmak zorundayız. Bu durumda hâlimiz nasıl olur?

Cevap: Siz çek ve senet alıyorsunuz. Paranızı almak için mecburen gidiyorsunuz. Paranızı alacaksınız. Onun vebali daha ziyade çek ve senetlerin sahiplerine aittir. Siz size peşin para verse hiç oraya gitmeyeceksiniz. Para yerine onu veriyor. Ben öyle anlıyorum. Bu işi, ticareti çok iyi bilmem ama [durum] budur herhalde. Asıl vebal ötekilerde oluyor.

Soru: Bir kardeşimizle lise döneminde beraberdik. Sonra o turist olarak Almanya'ya gitti. Orada kalabilmek için Alman kızıyla beş yıllık nikâh yapmışlar. Şu anda ayrı yaşıyorlarmış. Boşanmak üzere imişler. Kardeşimiz "Kendi dinine dahi inancı olmayan bir kişiyle yaptığım bu fiilden dolayı durumum ne olur?" diye soruyor.

Cevap: Müslümanın ehli kitaptan bir kız almasına, o ehli kitap olarak kaldığı halde evlenmesine dinimizde bir müsaade kapısı var. "Herkes böyle yapsın." diye değil de, yani olabilir. Çünkü erkek kuvvetlidir, kızı ikna eder, İslâm'a çekebilir, çocukları da İslâm terbiyesiyle yetiştirebilir diye buna müsaade var. Ama bir müslüman kızın bir ehli kitap bile olsa gayrimüslimle evlenmesi haramdır. Öyle bir müsaade yok.

Bu bir Alman kızı almış. Aslında evlenmek böyle iş için olmaz. Almanya'da oturum almak için gidecek, Alman kızıyla evlenecek... Bu bir muvazaalı nikâh[tır,] doğru bir şey değildir. Ama ehli kitaptan bir kızla nikâhlanmak olabiliyor. Müslüman, mütedeyyin, takvâ ehli

bir insan almak gerektiği halde öyle yapmamış. Onun bir vebali var. Ama olabilen bir şey. Allah kusurlarını affetsin. Nikâhlanmış. Şimdi ayrı yaşıyorlar. Boşanmak üzere, boşanacaklar. Allah kusurlarını bağışlasın.

Soru: Günlük zikirlerimizin sayılarını arttırabilir miyiz?

Cevap: Evet. Mesela 100 Lâ ilâhe illallah'ı 500'e kadar yapabilirsiniz. Lafza-i Celâl'i de 5 bine kadar yapabilirsiniz. Durumu müsait olanlar yapsın. Ben yapamazlar diye az söylüyorum ki yapmayı vebal altına düşmesinler, günaha girmesinler diye.

Soru: Birisi rüyasını yazmış. Rüyada Âyete'l-kürsîyi görmüş.

Cevap: Allah'ın hıfz u himayesi... Ders almak için müspet.

Yine *Kâfirûn* sûresinin *ve lâ entüm âbidûne mâ a'bud* âyetini okumuş. Kâfirler mü'minlerin yaptığı ibadetleri yapmıyorlar, yapamıyorlar; mü'minler yapabiliyor demek bu dersi almasının gerektiğine; yapmadığı

zaman kâfirlerin yapmasının mutlaka gerektiğine alâmettir, Allahu âlem.

Soru: Ailem itaat etmiyor, geçinemiyoruz. Dua edin.

Cevap: Allah geçim nasip etsin.

Tabii bu devirde isyan çoğaldı. Evlat babaya itaat etmiyor. Karı kocaya itaat etmiyor. Evlat ana babaya itaat etmiyor... Bunlar var da, bir de yönetim durumunda olan insanların yönetme kabiliyeti var. Yani babanın, kocanın yönetme kabiliyeti var. Biraz da ona dikkat edelim. İyi bir baba, iyi bir koca biraz bu işleri idare etmesini de becerir. Allem eder kallem eder, çeşitli şekillerle bu işi becerebilir. Hocamız'ın bir sözü var: "Bir kadını idare edemeyen bir erkeğe ben erkek mi derim?" diye böyle bir sözünü hatırlıyorum. İnsan kadını idare edecek. Nasıl idare edecek?

İşte çaresi vardır. Çeşitli hediye olur, söz olur, şiddet olur, lütuf olur... Çeşitli şekillerde onu becerecek. Takip edecek, otoritesini başından beri kuracak.

Soru: Bazen insanın içinden inkâr gibi sesler geliyor.

Cevap: İçinden böyle bir ses geliyormuş. O da ona karşılık veriyormuş. Sonra geçiyormuş. Sonra yine oluyormuş. İçindeki şeytan işte kurcalıyor. Onlara pek yüz vermemek, dinlememek lazım.

Soru: İlme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn ve ilm-i ledün ne demektir, açıklar mısınız?

Cevap: İlm-i ledün demek, "Allah'ın kendisinin kullarına bahşettiği ilim" demek. Mektepte medresede hocadan öğrenilen ilim değil de Allah'ın basiretini açıp, gönlünü nurlandırıp da kişiye verdiği ilm-i mükâşefe demektir.

İlme'l-yakîn; insanın inancının, imanının bilgi seviyesinde, bilgilerle, okumakla olması, duymakla olmasıdır. Ayne'l-yakîn, müşahedeyle olması demektir. Hakka'l-yakîn de esrarına, kühüne vâkıf olması demektir. İmanın en yüksek derecesi inancın, itikadın en sağlam noktası odur.

Soru: Bir insan dünya hayatındayken Cemâlullah'ı görebilir mi?

Cevap: Görebilir. Bu hususta [rivayetler] vardır. Onun Allahu Teâlâ hazretlerini görmesine dair güzel bir rüyası var ki insan mest oluyor, çok güzel. Olabilir.

Soru: Evlilik toplumda problem haline geldi. Özel televizyonlar 900'lü telefonlarla çöpçatanlık yapıyorlar ve bu toplumun temelini yani aile kurumunu sarsıyor. Müslümanlar bu konuda pasif davranıyor. Ne yapmalıyız?

Cevap: Pasif davranmıyorlar. Bizim yapacağımız şeye gelince; -Herkes karınca kararınca çalışıyor.- iyi insanları iyi insanlarla evlendirmek hususunda gayret göstermek, böyle bu hususta yardımcı olmaya çalışmaktır. Çünkü "Şefaatin en hayırlısı nikâh konusundaki şefaattir." buyurmuş Peygamber Efendimiz. İyi bir yuva kurulmasına gayret etmek lazım.

Soru: Bağırsak gazlarından muzdarip olduğum için devamlı abdestli olamıyorum. Ne yapmalıyım?

Cevap: Devamlı abdestli olamıyorsa her vakit abdest alacak, namazı öyle kılacak. Ama bu bağırsak gazlarını giderici ilaçlar var. Ben de safra kesesi ameliyatından sonra çok geçiren, karnı gazdan şişen bir insan hâline geldim. Ama o hapları kullandığın zaman gaz olmuyor. Yemeklerde onları yerseniz, tecrübeyle sabit, o zaman gaz olmuyor. Onları tavsiye ederim. Gaz yapıcı şeyleri yememek olabilir. Çiğ meyve yememek, çiğ sebze yememek sûretiyle, gaz yapmayan, hafif haşlanmış salata vesaire yerine, hafif haşlanmış komposto meyve yerine komposto yapılmış şeyler yemek gibi böyle gaz yapmayan [şeyleri yemek lazım.] Kuru fasulye vesaire gaz yapar mesela, onları yememek gibi tedbirler alınabilir. Allah sıhhat afiyet versin. Herhalde çaresiz bir dert değil. Bazı tedbirlerle düzelebiliyor.

Soru: Mühendislik fakültesinden mezun oldum. Askerlik görevimi yapmadığım için iyi

işlere giremiyorum. 93'te askere gitmeyi düşünüyorum. Ne buyurursunuz?

Cevap: Biz mümkün olduğu kadar kendimiz bu işleri tehir ettik. Şimdi kendimiz tehir etmişken başkasına “önce yap” filan diye demek de olmuyor. Kısa devre askerlikler oluyor, paralı askerlikler oluyor. İyi bir işe girip kısaca bir iki ay içinde halletmeye çalışmak, biraz geciktirmek iyi olur diye düşünürüm şahsen.

Soru: Birisi rüyada beni dün gece görmüş. Biz ona “okuma” demişiz.

Cevap: Bazen rüyada söylenen şeyin tersi çıkar. “Yapma” de[nilen] şeyi yapmak gerekir. O “okuma” demek, yani “Kötü şeyleri okuma, iyi şeyleri oku.” demektir.

Soru: Annemle, babamla beraber oturuyoruz. Ailemle geçimsizlik çıkıyor. Ayrı oturup ev kiralamam doğru olur mu? Veya ailemle geçinebilmek için ne yapmam lazım?

Cevap: Sabretmek lazım. Büyüklere hürmet etmek lazım. Hanıma da onu söylemek lazım. Beye de onu söylemek lazım. Ama işin

normali, doğrusu, bu gibi dırıltı gürültü olmasın diye biraz ayrı durmak da iyi oluyor. Mâli durumu mümkün olursa ayrı durmak faydalı oluyor.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-Besmele.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26 Şevvâl 1413 / 18.04.1993

Özelif Camii/ Ankara

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

